

STÖR • BERÖR • GRANSKAR

#289
OKTOBER
2026
100
SPÄNN

fakktum

GARANTERAT
SKÄRMFRI
LÄSNING!

Spasiba!

DÄRFÖR ÄTER
DU FORTFARANDE
RYSK FISK

PÅPLATS:
JAEGERDORFF
DELATITVÅ

MOLLY HAMMAR
SLÅR FAST:

**”JAG ÄR
KRAFTFULL
OCH KUL”**

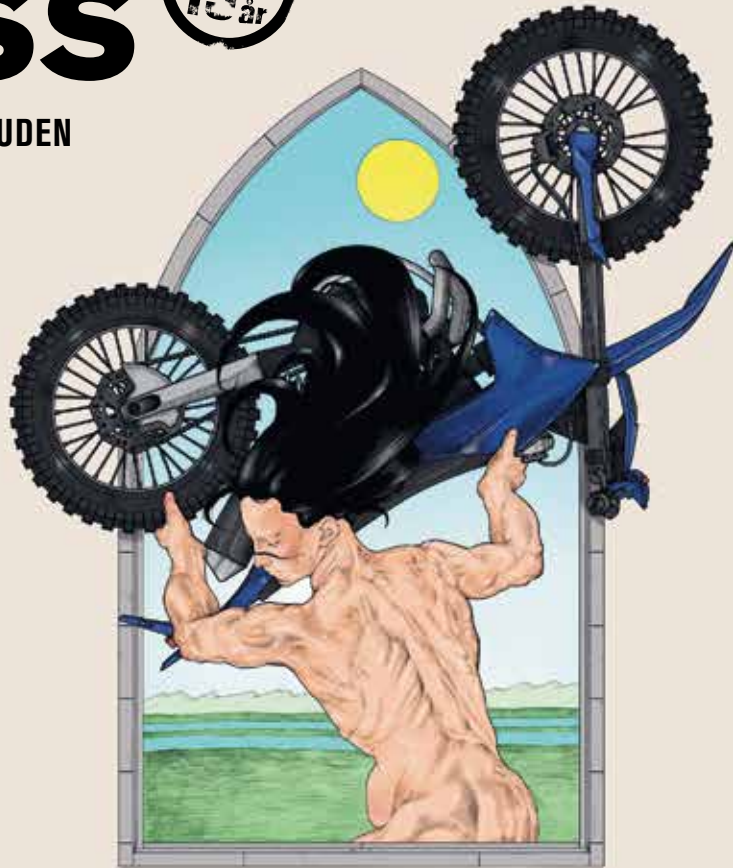
CROSS

Från
15 år

MOTORN VRÅLAR UNDER HUDEN

Uppremiär 2 oktober
på Backa Teater

AV Björn Elgerd REGI Lars Melin

MIRA GÅR GENOM RUMMEN

OM ATT HÖRA IHOP, TROTS ALLT OCH ÄNDÅ

Spelas t o m 21 november
på Backa Teater

AV Martina Montelius REGI Rasmus Lindgren

"Referenspunkter av igenkänning, skratt
och tårar finns nog för alla" SvD

"Skådespeleriet är känsligt, texten full av
förtjusande detaljer" Expressen

"en liten pjäspärla" DN

"en trösterik lekfullhet" GP

BACKA TEATER

LINDHOLMEN HISINGEN | BACKATEATER.SE

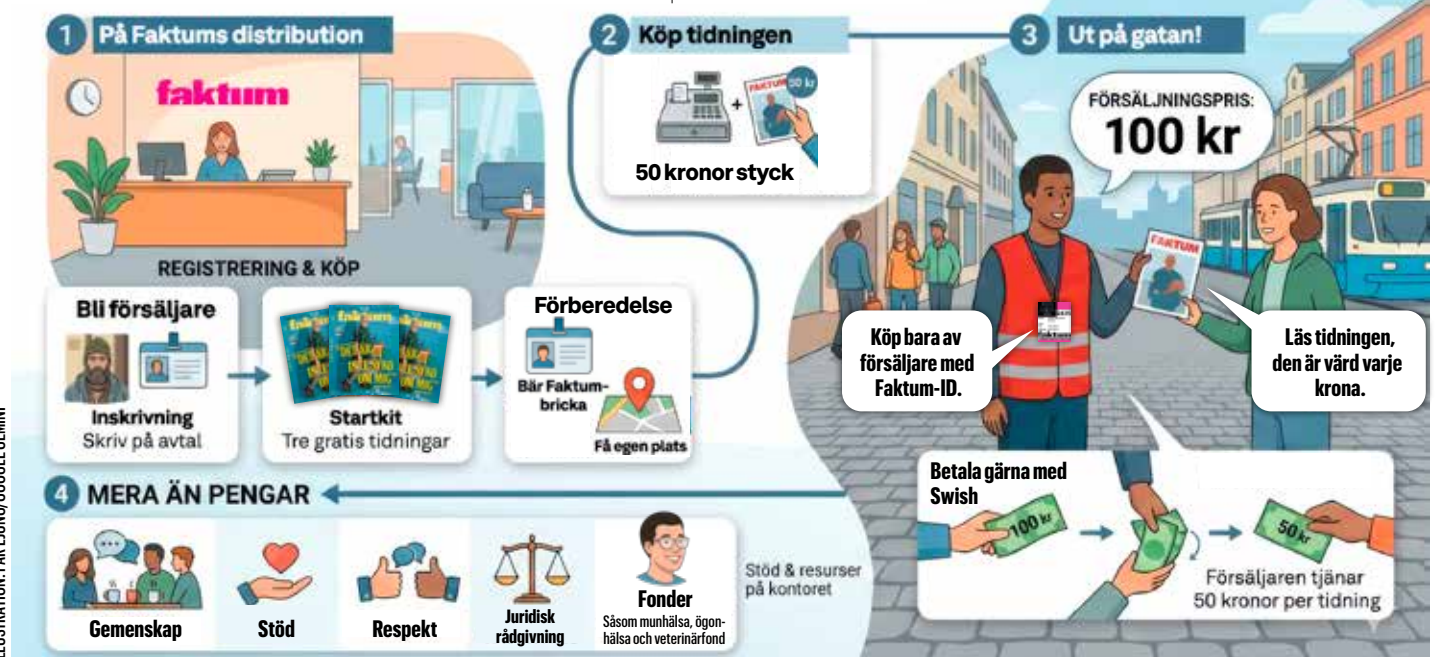
Göteborgs Stadsteater

MOLLY HAMMAR SLÅR TILLBAKA

14 Styrd av andras åsikter, utsatt för hot och hat, har hon genom åren fått känna på att vara såväl bäst som sämst i klassen. Sångerskan Molly Hammar har alltid haft en röst som fått folk att haka till, men känslan av att ingen lyssnat på henne har varit konstant. Tills nu. Med vispopjazz av egen melodi visar nyblivna sambon Molly Hammar var skåpet ska stå.

SÅ FUNKAR FAKTUM

Vi är Sveriges största gatutidning och erbjuder personer i utanförskap möjligheten till inkomst, socialt sammanhang och rutiner i vardagen. På faktumbutiken.se kan du köpa tidningar, merch och teckna prenumeration.

DET ORDNAR SIG!

REDAKTION

CHEFREDAKTÖR
Malin Clausson
malin@faktum.se

ART DIRECTOR
Pär Ljung
par@faktum.se

REPORTER
Sandra Pandevski
Föräldraledig

REPORTER
Anna Wallenlind
Nuvunga
anna@faktum.se

REPORTER
Johan Frisk
johan@faktum.se

REPORTER
Edwin Nyberg
edwin@faktum.se

Tf Marknad och event: Daniel Hagberg, Praktikant: Lina Halldin Dahlkvist

LEDNING, MARKNAD OCH DISTRIBUTION

VD
Peter Kronvall
peter@faktum.se

PARTNERANSVARIG
Jonas Kroksjö
jonas@faktum.se

PARTNERANSVARIG
Niclas Andersson
niclas@faktum.se

MARKNAD & EVENT
Louise Granlund
Föräldraledig

DISTRIBUTION GBG
Christian Jansson
christian@faktum.se

DISTRIBUTION GBG
Sophie Cronholm
sophie@faktum.se

DISTRIBUTION MALMÖ
Dariola Pas
dariola@faktum.se

DISTRIBUTION MALMÖ
Alina Oros
alina@faktum.se

DISTRIBUTION KARLSTAD
Ie Wallén
ie@faktum.se

HÄR HITTAR DU OSS

GÖTEBORG
Chapmans Torg 1
414 55 Göteborg
031 63 22 90

MALMÖ
Bredgatan 8
211 30 Malmö
040 617 14 70

KARLSTAD
Jungmansgatan 6
652 28 Karlstad
070 215 80 88

Faktum är partipolitiskt och religiöst obunden. Räckvidd **96 000 läsare** (Orvesto konsument 2025 helår). Faktum ansvarar ej för inskickat, ej beställt, material.
Tryck: **Stibo**. | Faktum Sverige AB | Org nr: **556655-1718** | Bankgiro **5773-0517**

International
Network of
Street Papers

**SVERIGES
TIDSKRIFT**

Faktum är medlem i INSP, International Network of Street Papers, insp.ngo

Hejsan!

Läs vårt nyhetsbrev
Faktum.se/nyhetsbrev

Köp vår merch
Faktumbutiken.se

Swisha försäljarna
123 039 97 17

MALIN CLAUSSON:

OM MUMINTROLL OCH MANSDOMINANS

PÅ 1990-TALET HADE **SKIVBOLAGEN** stor makt, inte bara över sina artister utan också över medie-bevakningen. De bjöd dem de ville till presskonferenser med stora artister, fördelade frågorna som de ville och den som fick exklusiva intervjuer var inte den som frågade först, utan den som var störst. Minns ett märkligt runda-bordssamtal med Cher på ett

konfe-rensrum i Stockholm där de utvalda hade utrym-met att ställa en fråga var. Cher var supertrevlig och intresserad, skivbolagsvak-ten pekade med hela handen. Minns känslan av att bli bräddad av ZTV samt en finsk damtidning som hade släpat med sig Mumintrollet på en presskonferens med Madonna 1998. Frustrerande för en jour-nalist fostrad i att nyhetsnäsa och professionalitet ska vara av betydelse. Men maktförhållandet mellan medier och musikbransch har alltid varit en balansakt och var det så då, är det kanske snarare det omvända idag. Svårt för artister att få utrymme i det enorma flödet där också intresset för att skriva om dem minskat i takt med att de börjat berätta allt själva i sociala medier. Ingen vill vara en dussin-vara eller slå in öppna dörrar,

”INGEN ÄR SÄRSKILT HÖGAVLÖNAD. PRECIS SOM DE FLESTA MUSIKER ÄR DET INTE DÄRFÖR VI HÅLLER PÅ MED DET VI GÖR.”

Den sortens maktobalans har i alla fall journa-lister gjort upp med sedan länge. Medieinstitutet Fojo kan bekräfta det jag säger: Journalistyrket är numerärt sett en av Sveriges mest jämställda branscher, där fördelningen mellan kvinnor och män på redaktionerna är mycket jämn, bland verksamma nyhetsreportrar: 51 procent kvin-nor och 49 procent män. Även löne-mässiga skillnader är små. Ingen är särskilt högavlönad. Precis som de flesta musiker är det inte därför vi håller på med det vi gör. ●

MALIN@FAKTUM.SE

”NÄR VI SES IGEN EFTER SÅ LÅNG TID BÖRJAR JAG OFTAST GRÅTA.”

”Jag är 34 år gammal och har jobbat som Faktumförsäljare i cirka sju år. Det första jag gör när jag vaknar på morgonen och det sista jag gör på kvällen innan jag somnar är att ringa min familj. Det allra viktigaste för mig i livet är familjen.

Jag delar mitt liv mellan Sverige och Rumänien. När jag är i Karlstad bor jag i min bil. Jag brukar stanna här och jobba i två, tre månader. Efter den intensiva arbetsperioden åker jag hem till min fru och våra barn och stan-nar där i max två, tre veckor. Vi bor allihop i en enrummare, min fru Dana, våra fyra barn och våra svärföräldrar. Barnen; Narcis, Donut, Alexia och Stefan är 10, 12, 13 och 15 år. Den äldsta ska börja gymnasiet till hösten, men jag vet ännu inte vilken inrikt-ning det blir. Vi har varken el eller vatten i huset, vi hämtar vatten från en brunn en bit bort.

MITT LIV

GEORGIAN MARGARIT

34 ÅR, SÄLJER FAKTUM I KARLSTAD
UTANFÖR MITT I CITY-GALLERIAN

När jag åker hem brukar jag oftast ta flyget, det går så mycket snabbare än bussen som tar 66 timmar, nästan tre dagar. Det första jag gör när jag kommer fram till Buzău är att krama om min familj. När vi ses igen efter så lång tid börjar jag oftast gråta. Så fort jag kommit hem brukar barnen vilja att vi ska gå och äta tillsammans på McDonalds. Efter att bara ha varit hemma i några dagar och vilat får jag svårt att sitta still. Jag blir rastlös och försöker hitta ströjobb för att få ihop till lite mat och sånt som barnen gillar. Innan jag kom till Karlstad jobbade jag som murare. Men jag tjänade för lite, det gick knappt att få ihop mat till oss alla.

De som står mig närmast här i Karlstad är både mina kunder och andra Faktumförsäljare. Kunderna känner mig väl och har känt mig i många år. Ibland kommer de fram och kramar om mig och säger ”Förlåt, jag har inte råd att köpa tidningen nu, men jag köper den på måndag”. Jag är väldigt omtyckt, folk omkring mig gillar att jag alltid är posi-tiv, att jag skrattar och är glad.

Mina dagar här ser väldigt lika ut, jag vaknar på morgonen, tar en kopp kaffe, åker till Faktum och väntar på att få köpa tidningar. Vid tio-tiden går jag och ställer mig och säljer utanför gallerian. När jag behöver äta något går jag ifrån försäljnings-platsen. Men annars tar jag inte några längre raster. När klockan närmar sig åtta på kvällen avslutar jag arbetsdagen. På vägen hem handlar jag middag. Jag har ju inte tillgång till kök, så jag brukar köpa något som inte behöver tillagas som till exempel grillad kyckling med baguette och tomater till. Efter maten ringer jag familjen för att se hur det går för barnen och hur de har haft det under dagen. Sen ligger jag och scrollar lite, men det hinner inte gå länge innan jag somnar efter så många timmars arbete på stående fot.” ●

Georgian står utanför Mitt i City-gallerian i Karlstad och bjuder ofta på ett härligt humör. Kom förbi!

Berättat
för **JAZZ
MUNTEANU**
Foto av **IE
WALLÉN**

ANSLAGSTAVLAN

DETTA HÄNDER I
FAKTUMS VÄRLD

Månadens köpare

EVA NORRMAN CHAWKI,
36 ÅR. KÖPTE FAKTUM
AV IOAN I GÖTEBORG

Varför köper du Faktum?

– Både för innehållets skull och för att stödja en säljare.

Vad tycker du om tidningen?

– Självklart är det tråkigt att den behövs, men det är också jättebra att den finns. Både för säljarens skull och för den journalistik som kanske inte får så stor plats i annan media.

Hur ofta köper du Faktum?

– Cirka fyra gånger om året. När jag känner att jag har råd.

Vad gillar du bäst med innehållet?

– Granskningar och samhällsreportage tycker jag är intressant att läsa. Skulle du rekommendera andra att köpa Faktum?

– Väldigt sällan jag pratar om tidningar och tidskrifter med folk. Men om det skulle komma på tal så skulle jag självklart rekommendera köp av Faktum.

Lina Halldin Dahlkvist

HEJ ROBERT, HUR ÄR DAGSFORMEN?

– Det har varit bättre, den senaste tiden har varit en lång pärs. Jag har haft njursten, legat med 39 graders feber i flera veckor och opererades akut för snart en månad sedan när mitt tillstånd inte blev bättre. Egentligen hade jag behövt vila mer men jag har inget boende så det blir inget med det. Hur mår du just nu?

– Jag är glad att jag inte har feber. Det jobbigaste under den här perioden har varit att jag inte kunnat få tag på riktiga smärtmediciner. Jag är systemlös och får inte ut något på apoteket. Jag väntade också i en och en halv vecka på att läkaren skulle höra av sig men de hade ringt fel nummer. Det är mycket som kan strula om det vill.

MÖT OSS PÅ BOKMÄSSAN!

Eija Ikonen är en av flera Faktumförsäljare som kommer att synas på bokmässan där Faktum har en egen monter på andra våningen – och där du kan träffa försäljare för samtal, köp av vår tidning, Faktum Novell och mycket annat fint. Fint är också att vi på söndag 27 september får låna Nätverkstans scen (B07:40) klockan 11.30 för att berätta om Faktums 25 analoga år och varför vi gör det vi gör. Eija medverkar i det samtalet tillsammans med chefredaktör Malin Claussön. Hoppas vi ses där!

HUR ÄR DET MED DIG, UFFE-PUFFE?

– Jättebra! Och så har det varit så hela den här månaden. Jag har bra kontakt med min son och mina tre barnbarn på 22, 17 och 14 år. Ett av mina barnbarn ringde och väckte mig på morgonen i dag, istället för en väckarklocka. Gaisarna frågar mig hur jag kan vara så glad när jag är hemlös och bor i Jonseredskogen. Men jag är en sådan som tar tag i saker, bättre att förebygga än att förgås. Vad hjälper det att hålla på och grubbla? Allt landar ändå på dig själv i slutändan ändå och jag har redan gått igenom allt man kan gå igenom.

Hur känns det inför vintern då?

– Jodå, det känns ok, men jag ska köpa en vintersovsäck. Jag höll på att stryka med i kylan förra vintern.

SWISHA DIN GÅVA
TILL FÖRSÄLJARNA 123 039 97 17

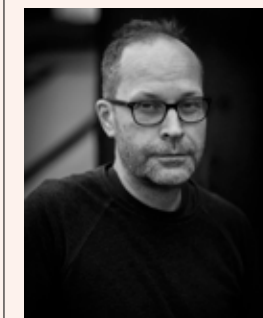
FaktumNews

Ny studie: Utländskt namn minskar chansen till kvalificerat jobb

Söker du jobb och har ett utom-europeiskt namn? Inga problem om du vill köra taxi eller städa. Som lärare eller it-specialist kan det däremot bli svårare. Då löper du stor risk att sorteras bort, men bara om du är man.

yrket. Resultaten var tydliga: i yrken där få personer med utländsk bakgrund arbetar föredrar arbetsgivaren sökanden med svenskklingande namn. Diskrimineringen minskar sedan ju fler utlandsfödda det finns i en bransch. När andelen personer med utländsk bakgrund överstiger 50 procent försvinner den helt.

PÅ ETT SÄTT ÄR det positivt att det inte finns någon diskriminering på vissa delar av arbetsmarknaden, menar författarna av studien. Samtidigt leder det till en etnisk separation där vissa nischer som utmärks av låg status och låga kvalifikationer är dominerade av män med invandrabakgrund.

Magnus Bygren

sociolog och en av forskarna bakom studien.

En hypotes var att kvinnor med utomeuropiska namn skulle drabbas av dubbel diskriminering. Resultaten visade dock något helt annat. De diskrimineras i stort sett inte alls i studien, diskrimineringen verkar endast drabba män med utländsk bakgrund. Bygren förklarar resultatet med att män i högre utsträckning ses som representanter för så kallade utgrupper – grupper som majoritets-samhället inte identifierar sig med.

– Om det anses att utgrupper är hotfulla, ociviliserade eller moraliskt underlägsna i gruppen, så är de föreställningarna starkare för män än för kvinnor, säger Magnus Bygren. •

Källa: www.su.se, samt “The making of ethnic segregation on the labor market—evidence from a field experiment” Moa Bursell och Magnus Bygren SU, publicerad i tidskriften European Societies 2026.

Noterat

Acceptansen för våld mot kvinnor minskar

Våld mot kvinnor i nära relationer drabbar årligen 641 miljoner kvinnor globalt, men en ny studie från Institutet för framtidsforskning visar att situationen har förbättrats sedan 1999. Baserat på data från över 60 länder syns en tydlig global minskning av både det faktiska våldet och acceptansen för det. Den positiva utvecklingen drivs främst av ökad levnadsstandard, bättre hälsa, ekonomi och högre utbildning. Bland annat har acceptansen för våldet sjunkit bland män i 89 procent av länderna och bland kvinnor i 94 procent.

Låginkomsttagare tar ut mindre sjukpenning

Låginkomsttagare och personer utan fast anställning tar ut sjukpenning betydligt mer sällan än de som har ett fast jobb. För utlandsfödda utan fast arbete gäller samma sak, men oavsett inkomstnivå. Det visar en ny rapport från Försäkringskassan. “Att en person använder sjukpenning mer sällan behöver inte betyda att personen är friskare. Tvärtom vet vi från andra studier att det här är personer som oftare har sämre hälsa. (...) Ett lägre nyttjande kan bland annat hänga samman med att det är svårare att vara sjukskriven utan att riskera sin nuvarande eller framtida försörjning”, säger analytikern Per Janson i ett pressmeddelande från TT.

Indiskt satirparti kampanjar för bättre skolor

Indiens statliga skolor, särskilt på landsbygden, är ofta i mycket dåligt skick med trasiga toaletter, läckande tak, översvämningar och brist på klassrum och lärare. De senaste tio åren har 94 000 statliga skolor stängts, samtidigt som fler väljer privata skolor. Den satiriska rörelsen “Cockroach Janta Party” driver nu kampanjen #FixTheSchool. De kräver bättre miljö och större ansvar från myndigheterna. rapporterar BBC Asia.

Gamlingarna måste få komma ut!

Utevistelse och kontakt med naturen kan förbättra äldres hälsa och välbefinnande. Mer uteliv kan bidra till fysisk aktivitet, social gemenskap och återhämtning. För äldre personer med demenssjukdom har studier också visat positiva effekter på social interaktion. Trots detta har knappt tio procent av alla äldreboenden i Sverige en rutin för att erbjuda utevistelse, det visar en ny studie från institutionen för vårdvetenskap och hälsa på Göteborgs Universitet. Forskningen har mynnat ut i ett förslag till en nationell strategi för att säkra tillgången till utevistelser för de äldre. Alla personer som bor på särskilda boenden i Sverige ska enligt förslaget erbjudas minst två timmar ute per vecka.

SIFFRAN

260

Antal personer inom bristyrken, till exempel mekaniker, undersköterskor och elektriker, som utvisats det senaste året.

KÄLLA: DAGENS ARBETE

Välj musiken

Hitta din nästa konsert
i Göteborgs Konserthus

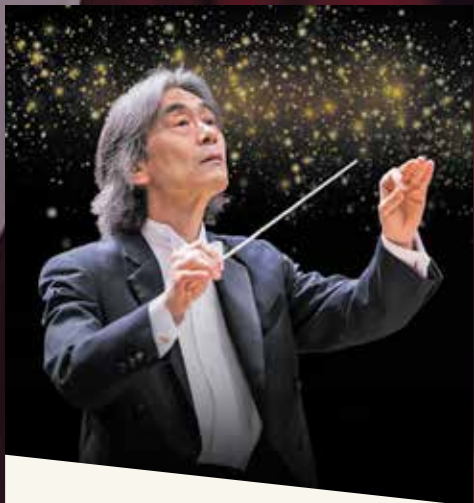
Upptäck säsongen på gso.se

Familjekonsert: Tillsammans i rymden

Följ med ut i rymden! I den här konserten får vi höra berömd rymdmusik som Holst Planeterna, ljud ur Nasas arkiv och röster ur poesin. En resa som klingar långt ut i Vintergatan. För åldrarna 9-12 år.

3 OKTOBER

Hasselbladkonsert: Årstiderna i nya färger

Hör Vivaldis energiska årstider i helt ny färgskrud och Schumanns fantasiegående pianokonsert. Tillsammans firar vi vinnaren av Hasselbladpriset 2026, Zanele Muholi. Pianist är makalösa Rudolf Buchbinder.

8 OKTOBER

Jubelklanger som ger hopp

Göteborgs Symfoniker tar sig an musik från tre generationer under en praktfull kväll i humanismens tecken. Hör orkester, orgel, kör och solister i samklang. Finalen är Mendelssohns storverk Lobgesang. Samy Rachid dirigerar.

16, 17 OKTOBER

Göteborgs Konserthus

Götaplatsen. Biljetter: 031-726 53 00 gso.se

En del av **VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN**

Huvudpartners Volvo, Göteborgs-Posten och Stenastiftelsen

Lyssna. Läsa. Titta.

KULTUR

FAKTUMS FAVORITER JUST NU

PTSD, terrorister och ond bråd död

Drönar-soldaternas vardag

Av Anna Wallenlind Nuvunga, reporter

LYSSNA. Sedan de första drönarna utvecklades för 25 år sedan har en helt ny yrkesroll inom militären vuxit fram. Det är en roll med låg status, utan hjältegloria och utan ställtid mellan vardagsliv som pappa, till exempel, och ett jobb som i praktiken innebär att ta livet av människor på avstånd. Hör du till dem som tänkt att det är som att sitta och spela tv-spel?

Då ska du lyssna på podden **Managing Violence**, avsnitt 89 om Drone Warfare där exmilitären Wayne Phelps berättar om sin nya bok: *On Killing Remotely: The Psychology of Killing with Drones*. Phelps har intervjuat runt 250 drönapiloter. Han har ställt frågor om deras vardag och psykiska hälsa. Många av dem uppger att de drabbats av PTSD efter att av misstag

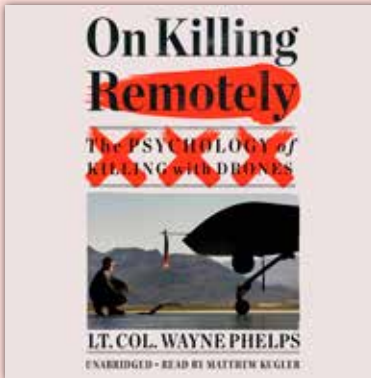
dödat civila, eller till följd av att de sett sina egna dödas utan att kunna ingripa.

Drönarkamerorna är av hög kvalitet och skapar en känsla av närvaro. Piloterna är på många sätt mycket närmare än vad någon soldat historiskt sett varit sina måltavlor.

Ett av drönarpiloternas uppdrag är att följa specifika individer som pekats ut som terrorister eller andra så kallade legitima mål, för att vid rätt tillfälle slå till och döda dem. I vissa fall kan det handla om månader eller till och med år innan rätt tillfälle infinner sig. Då har en envägs intimitet skapats mellan drönarpiloten och dess offer. Han har observerat målets vardag, sett honom spela fotboll med sina barn, gå till marknaden med sin fru, leva sitt liv.

En av de soldater Phelps intervjuat berättar om ett nattpass där något gick snett, han missade och de tre måltavlorna träffades av en svärm av splitter. Han kunde se dem ligga och vrida sig av smärta på marken, följa när de hämtades till sjukhus, därefter se hur de några timmar senare fördes bort

från sjukhuset, döda. När han kom hem möttes han av sin fru i dörren, med deras åtta månaders kolikbebis i famnen. Barnet hade skrikit hela natten. "Nu är det din tur", sa hon. ●

Två snabba

LÄSA. En kaotisk uppväxt i ett flummigt svenskt 1970-tal splittrar tre syskon efter en dramatisk händelse. En 50-årsdag blir början på en återförening där tidigare trauman rullas upp på nytt. Genom skicklig dialog syskonen emellan skildrar romanen

Revolutionens svaga hjärta såväl den generation som härjade som den som föddes i revolutionens tidevarv. Valle Wigers är som bäst när han nu återvänder till miljön i debuten *God natt, oktober*. Jag har bara en invändning mot den här 130-sidiga berättelsen: den är för kort.

Malin Clausson, chefredaktör

TITTA. Jag har sett typ alla skräckfilmer, men *Omen* från 1976 är helt outstanding! Inte så där chockläskig utan mer psykologiskt äcklig. Vilken stämning och musik! Och den där ungen som spelar Satans barn är ju hur grym som helst. Jag har helt ärligt inte sett något liknande. Fick köpa DVD-boxen för uppföljarna är också riktigt bra.

Michael, Faktumförsäljare

Vad håller du på med? | Fanny Avonne

– Just nu så mycket att jag knappt vet var jag ska börja faktiskt. Det är olika varje dag inför albumsläpp i oktober; intervjuer, möten, repetitioner och promotion. Det är kul men kan också bli lite virrigt.

Hur håller du koll på vad du ska göra?

– Jag har en kalender, och bra människor i mitt team som påminner mig. Jag är också bra på att skriva listor.

Du har gjort en omstart. Ge oss en resumé!

– Jag började göra musik när jag var tolv, blev upptäckt, bodde i USA några år och jobbade där men fick som ung tjej svårt att navigera i den mansdominerade musikbranschen. När jag för några år sedan flyttade hem till Sverige innebar det en total omstart. För första gången kunde jag nu forma vem jag vill vara som artist, jag kunde skriva musik från mitt hjärta. Jag började producera själv och skriva för andra artister, efter att tidigare bara gjort vad många olika män sagt till mig att göra. Så för att summera – jag kraschade och det ledde till en omstart.

Och en ny sorts förvirring då, som du sjunger om på plattan "Vad gör jag nu?"

– Ja, allt det nya har såklart kommit med nya frågetecken. Hur ska jag kunna berätta det här? I låten "Orden", sjunger jag om just det, om alla frågor jag får, "Hur går det för dig?" "Vad hände egentligen?" Det är svårt att sätta ord på vissa saker så frågan "Vad gör jag nu" kan appliceras på många situationer.

Faktumförsäljarnas egen devis lyder "Det ordnar sig". Är det vad du också kommit fram till?

– Absolut, till hundra procent. Det ordnade sig när jag var i den mest kaotiska perioden i mitt liv så i dag är jag trygg med att skulle det sjukaste hända igen så kommer det att ordna sig till slut.

Har du också någon devis du vill sprida?

– Ja ... ett uttryck som hjälper mig mycket är "ringar på vattnet". Det är ett sätt för mig att se på livet. En påminnelse om att lita på att det som ska hända kommer att hända.

Du spelar flera av instrumenten på din nya skiva – vilka kan du?

– Gitarr, fiol, elbas, ukulele och piano. Fiolen var mitt första instrument, jag spelade i ensemble som liten, sen började jag upptäcka andra. Ukulelen är inspirerande att använda när man sitter i studion till exempel.

En fråga kvar. Hur uttalas låten "?????????"

– Det har jag faktiskt inte tänkt på. Men "frågetecken-frågetecken-frågetecken"? Jag har inte behövt säga titeln till någon än, får fundera på det.

Malin Clausson

Ett tudelat Jaegerdorff

Läs vårt första reportage från Jaegerdorff på Faktum.se

Det skulle bli en ordnad plats att dricka vid, men det gamla gardet på Jaegerdorff är efter sommaren tillbaka på ruta ett. Enligt polis och socialtjänst har stök och bråk bekräftat det alla visste: Det behövs fler inkluderande platser i staden.

– **DET ÄR FÖR JÄVLIGT**, tycker Peter, bland vännerna på bänken även känd som ”Vanheden”. Peter är en av dem som var med och utformade den nya mötesplatsen på andra sidan spårvagnshållplatsen. Den som invigdes i maj med kaffe och bulle av en grupp bestående av representanter för ölgänget, socialtjänsten, polisen, Stadsmissionen och Skyddsvärnet. En plats där trygghet skulle skapas för dem som lever ett otryggt och oordnat liv. En plats där behövande kan möta uppsökande stödenheter. Så blev det, men det blev också snabbt alldeles för många grupper som sökte sig hit. Det är det som blivit för jävligt, enligt Vanheden.

Han sitter på en av de grönmålade bänkarna i Jaegerdorffsparken utanför pizzerian och konstaterar att han och alla hans bekanta återvänt hit för det blivit konflikter på andra sidan.

– Tyvärr. Det hade varit bättre att de hade smält upp flera sådana platser samtidigt, konstaterar Inge, bredvid Vanheden på bänken.

Häromveckan fick tre polisbilar och två ambulanser rycka ut.

– Det var en grupp somalier som började bråka och någon blev skuren med flaska, säger Inge.

– Det kan ligga krigstrauman och narkotikabruk bakom deras beteende och det känns inte hotfullt för oss, de bråkar sinsemellan, men det är tråkigt. Otrevligt, säger Vanheden.

– Det är vi som ska sitta därborta, säger Inge, men när de är där och bråkar vill vi inte det.

Det kommer fler berättelser, om bråk och slagsmål, och även stridigheter med väktare. Men rykten har också uppstått, och fått spridning i sociala medier. Allt som sägs har inte bäring, menar bänkkamraterna. Ett tiotal våldsamma incidenter uppskattar

Välkomna till Jaegerdorff

För att alla ska trivas och känna sig trygga här behöver vi tillsammans:

- Värna om varandra.
- Ta hand om platsen genom att hålla rent och stänga kärl i papperskorgen.
- Använda toaletten vid behov.
- Hålla hundar kopplade.

På Jaegerdorff:

- Är det tillåtet att dricka alkohol, men på ett ansvarsfullt sätt.
- Är det förbjudet att sälja, smaka och köpa narkotika.
- Är det förbjudet att slå.
- Löst andra platser i staden gäller riktande lagstiftning, vilket innebär att polisen ingriper vid ordningsstörning eller brott.

Om du har frågor eller har synpunkter är du välkommen att kontakta stadens kontaktkontor:

Mail: galetberg@goteborg.se eller telefon 031-383 00 00

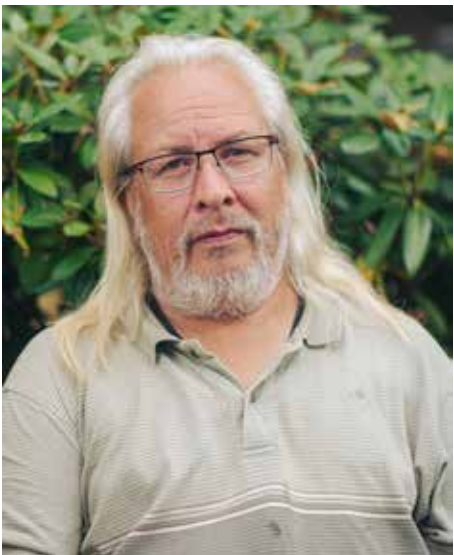
Behöver du hjälp eller stöd – prata gärna med personal på platsen eller använd QR-koderna.

Socialförvaltnings Centrum och stadsnärvaringsnheten

En trygg plats för alla. Men den räcker inte till.

Peter "Vanheden"

de ändå har ägt rum i sommar. Och ofta hinner inte polisen dit i tid, även om de ser vad som händer via de uppsatta kamerorna.

Vanheden, Inge, Frank och övriga vi talar med vittnar ändå om en god relation mellan polisen och "det gamla gardet". Carina Wardell, Majornabo sedan "urminnes" berättar också att de flesta som sitter här känner varandra väl och tar hand om varandra. Malin Borg intill håller med om det, och tycker därför att den nya platsen kommit med en övervakning hon inte gillar.

– Det är kameror överallt och ja, tryggt, det kan man tycka, men det är också ett sätt att kontrollera oss.

Hilda Axelsson, kommunpolis i city, förstår den känslan men att "bevaka" människor på platsen är också ett sätt att förhindra eller upptäcka brott.

"Sedan invigningen har vi haft över 1 100 registrerade kontakter. 185 personer har efterfrågat eller erbjudits fortsatt hjälp, och 81 personer har tackat ja."

Anna Lönn Lundbäck, socialförvaltningen Centrum

– Ur ett polisiärt perspektiv har vi ju sett att platsen förändras på kvällstid, med mycket konflikter, misshandel och narkotikabruk. Rasism förekommer också. Tillsammans med de som jobbar med socialt stöd försöker vi komma fram till hur vi på bästa sätt ska göra för att komma åt det. Polisen jobbar både relationsbyggande

och gränssättande, säger Hilda Axelsson som tycker att det gått ungefär som förväntat med den nya platsen ur polisiär synvinkel. Men över förväntan när det gäller de sociala insatserna.

– Därför behövs fler anvisade platser, kanske till och med fler platser i Majorna men också i övriga stadsdelar.

ANNA LÖNN LUNDBÄCK, CHEF för stadsområde välfärd och fritid på socialförvaltningen i Centrum, ser flera konkreta effekter.

– Sedan invigningen har vi haft över 1 100 registrerade kontakter. 185 personer har efterfrågat eller erbjudits fortsatt hjälp, och 81 personer har tackat ja. Det handlar om väldigt konkret stöd i form av kontakt med vård och socialtjänst, boende, behandling och andra insatser. Med ökad

Anna Lönn Lundbäck

polisnärvaro, kameror och bättre insyn, upptäcks också fler händelser och våldsutsatthet som tidigare ofta varit osynlig. – Kort sagt ser vi bättre förutsättningar att nå människor med stöd, en mer hanterbar miljö och bättre möjligheter att upptäcka och agera mot våld. Att det skulle behövas fler platser för att ge bästa förutsättningar visste man redan från början, genom förebilder och forskning från Odense i Danmark. Men att Jaegerdorff fått för många besökare har också en uppsida, menar Anna Lönn Lundbäck.

FOTO: SANDRA LARSSON

Sören och Nora gillar den nya platsen, men ser också att den blivit alltför populär. Bråk och stök har skapat otrivsel.

”Vi ska hålla i och hålla ut. Det tar tid att skapa förtroende och tillit.”

Charlotta Ling, chef för Vuxenstödsteamet i Centrum

–Platsen samlar en grupp som redan var i rörelse. Den skapade inte den bakomliggande sociala problematiken. Människor har sökt sig till Jaegerdorff när de har trängts bort från andra ställen i staden. Vi ser också en grupp med komplex problematik som behöver fler insatser framåt, vilket är en del av vårt utvecklingsarbete. En sådan här insats behöver ses i ett större stadsövergripande sammanhang och kombineras med fler platser och fler insatser.

Att en gemensam hållning kring stadens ansvar för socialt utsatta i offentlig miljö behövs betyder inte att alla stadsområden ska göra på samma sätt. Förutsättningarna och målgruppernas behov ser olika ut.

–Men principen att människor inte bara ska flyttas vidare behöver vara gemensam för hela staden.

En av framgångsfaktorerna att dra lärdom av från Jaegerdorff är samverkan mellan olika aktörer, menar Anna Lönn Lundbäck.

Thomas tycker att Jaegerdorff blivit tudelat.

–Vi har också sett att personer med samsjuklighet, psykisk ohälsa och mer omfattande stödbehov kommer till platsen och det måste vara bestämt vem som ansvarar för deras behov. Bemanningen bör dessutom anpassas till att de svåraste situationerna främst uppstått under sen eftermiddag och tidig kväll.

Charlotta Ling, chef för Vuxenstöds- teamet i Centrum, ser också att den

nya platsen fyllt det tänkta syftet. Hon menar att det har blivit lugnare på andra ställen i stadsdelen, inte minst utanför Systembolaget.

–Den nya platsen upplevs som trygg för dem som vistas där liksom för dem som passerar, vilket gör den bättre än den som tidigare fanns i Gamlestan. Där var man lämnad till sitt eget öde.

Vad kan förbättras ytterligare?

–Vi har försökt vara följsamma, tagit in synpunkter från dem som vistas där, bland annat utökat vår närvaro med socialarbetare på plats även på lördagar. Vi har skalat upp.

Ett önskemål som ännu inte kunnat tillgodoses är dricksvatten på platsen, men Skyddsvärnet har kommit ut med vatten på flaska under de varma sommarmånaderna, uppger Charlotta Ling.

–Och det är pant på dem så de lämnas inte kvar och skräpar ner, påpekar hon.

En ökad koncentration av fimpas har noterats, och en tidigare skymd yta har fått en kamera uppsatt, toalettiderna till bajamajan har förlängts och även polisens närvaro har ökat.

Och socialförvaltningens ambition ligger fast:

–Vi ska hålla i och hålla ut. Det tar tid att skapa förtroende och tillit. Det här är en plats som folk tycker och tänker mycket om, men jag upplever ett brett politiskt stöd för det här initiativet, det är ingen höger-vänster-fråga, som jag ser det.

DEN NYBYGGDA PLATSEN HAR sedan invigningen i maj utsmyckats med klotter och här sitter vännerna Sören och Nora tätt intill varandra vid ett av borden. De trivs på platsen men håller med om att det har blivit för trångt och bråkigt ibland. Men inget är svart eller vitt. Vid deras bord sitter en nyvunnen vän, vid ett annat sitter en aggressiv man som kastar Faktumtidningen i marken. Och Thomas, som brukar gå hit ofta, intygar att Jaegerdorff blivit tudelat.

–Blir det bråk så går jag över spårvägen tillbaka till den gamla platsen.

Isabel som ansluter sig säger att det oundvikligen blir tjafs ibland, men själv har hon fått flera nya vänner under sommaren.

–Jag bor på Almas kvinnoboende och jag känner mig trygg här. Det var bra av dem att ställa en toalett på platsen också. ●

TEXT **MALIN CLAUSSEN** FOTO **PÄR LJUNG**

FAKTUM NOVELL 2020–2026

TONE SCHUNNESSON
Kristian Lundberg
BJÖRN RANELID
Maria Maunzbach
IA GENBERG
Marcus Berggren
AMANDA ROMARE
JENS LAPIDUS
THEODOR KALLIFATIDES
LINA WOLFF
ELIS MONTEVERDE BURRAU
MILLA LESKINEN
MAJGULL AXELSSON

SAMT BERÄTTELSE AV FAKTUMFÖRSÄLJARE
faktum

Sista chansen! Köp årets bästa* novellsamling på Bokmässan.

Helt slutsåld! Nästan... vi har sparat en kartong som vi tar med till Bokmässan i Göteborg, mellan 24 och 27 september.

*Ditt köp stöttar en medmänniska. Bättre kan det väl inte bli?

faktum

SKÖVDE KULTURHUS

Valter Nilsson / Terra
Molly Hammar
Linnea Henriksson
Dungen / Hannes Aitman
Den svenska björnstammen
William Sundman Säaf
Franska Trion / Marcus Berggren
Christoffer Nyqvist
Nisse Hallberg
Moonica Mac / Seinabo Sey

Se hela vårt
kommande
program här!

Du som står i kö för att få vård

... du väntar väl inte i onödan?

Att förstå dina rättigheter inom
vårdgarantin kan kännas svårt.

På Carlanderska finns en vårdcoach som
hjälper dig att hitta rätt väg till den
vård som du behöver.

Vi svarar på frågor och berättar vilka
möjligheter som finns.

Läs mer på Carlanderskas webbplats:
carlanderska.se eller via QR-koden

CARLANDERSKA

I över tio år har hon haft en självklar plats på den svenska musikscenen men först nu släpper hon sitt debutalbum. Fri från de dömande, inspirerad av färg och penslar skapar hon den musik hon vill. **Molly Hammar** har hittat sitt varför.

text Edwin Nyberg | *foto* Per Englund

”Jag vill

Molly Hammar

FÖDD: 16 oktober 1995, Umeå.
BOR: Stockholm
FAMILJ: Mamma, pappa, lillasyster och pojkvän.
ÄR: Artist
AKTUELL MED: Debutalbumet "Livsvittne", release 25 september.
INSPIRERAS AV: Lugnet
FAVORITARTIST: Aretha Franklin

Viii

”JAG UPPLEVER ATT MÅNGA HAR TITULERAT MIG GIVET HUR JAG SER UT. JAG BLEV GANSKA TIDIGT SATT I ETT FACK SOM KROPPSAKTIVIST BARA FÖR ATT JAG EXISTERADE.”

UTE PÅ GATAN är ljuset skarpt men i det skydd som husen på Hornstull ger går det fortfarande att tänka klara tankar. Jag stannar framför restaurangen som är vår uttalade mötesplats. Klockan är tio på förmiddagen, men jag ska inte träffa Molly Hammar förrän vid elva. När nervositeten smyger sig på blir min tidsuppfattning automatiskt dålig. Jag går ett varv runt kvarteret och efter det, ett till.

Jag får syn på Molly på andra sidan gatan. Vinkar. Med ett leende bekräftar hon att hon sett mig. Hon börjar korsa gatan men mitt i steget stannar hon upp och vänder sig om. Verkar lyssna efter något.

Musiken som letar sig fram till oss, med inslag av både piano och cello, har jag inte lagt märke till. Hon vänder sig mot mig på nytt.

”Kan vi gå bort och kolla, hinner vi det?”

I familjen Hammar Petterssons hem har musiken letat sig in i varje rum. Mollys föräldrar, som båda är jazzmusiker, har turnerat över hela världen.

– Från dem har jag fått att musik ska vara kul, men också att det är viktigt att öva. De har givit mig respekt för musiken.

Att Molly och musiken skulle hitta varandra har alltid känts som en självklarhet för henne.

Med fragment av ett tidigt minne från Gotland berättar Molly om sitt allra första framträdande. Det innehåller en fin klänning, ett getingstick och tonerna till låten *Här kommer Pippi Långstrump*. Hon har aldrig varit rädd för att gå upp på scenen, varken som fyraåring eller nu. Det är något hon bara gör. En normalitet helt enkelt.

– Mamma och pappa gjorde ju det och verkade totalt orädda. Jag har hoppat upp på random scener med pappa hundra miljoner gånger. Jag har tagit varje chans att spela i hela mitt liv.

Medlemmarna i bandet som vi står och lyssnar på kan inte vara speciellt gamla, ändå ser det så självklart ut där de står och spelar med solen i ansiktet och det gnistrande vattnet i ryggen. Det verkar vara öppningsdagen för ett café eller om det kanske är en restaurang. Vi dödliga förstår att tjejen i bandet, vars röst får håret på armarna att resa sig upp, är duktig. Men när jag sneglar på Molly känns det som att hon förstår något mer.

Vi sätter oss på uteserveringen precis intill vattnet. I min tygkasse har jag med mig ett tidigare nummer av Faktum där jag skrivit om kroppsideal bland män. För mig blev det ett sätt att berätta min historia. Ge ljus åt den hemlighet som är min ohälsosamma relation till min kropp. En problematik som jag själv valt att dela med mig av. För Molly har det inte alltid varit hon som tagit de besluten.

– Jag upplever att många har titulerat mig givet hur jag ser ut. Jag blev ganska tidigt satt i ett fack som kroppsaktivist bara för att jag existerade.

MOLLY HAR ALLTID tyckt om sin kropp och låtit sig själv vara som hon är. Alldeles för tidigt fick hon veta att hon hade fel, att hennes bild av sig själv inte stämde.

Mobbningen började i skolan och har följt henne resten av livet. Ju mer hon vuxit som artist desto mer har hatstormarna intensifierats. Hon står på scen och ”sjunger satan ur alla andra” i Allsång på Skansen, men efteråt nås hon bara av kommentarer om hur hennes kropp ser ut i klänningen hon har på sig.

– Människor blir så triggade av hur jag ser ut. Det mest provocerande man kan göra i dag är att visa sig fri som människa. Jag vill att de dömande ska veta att de inte lyckats få mig att hata mig själv. Det tycker jag är viktigt.

Nu är det länge sedan hon pratade om det. Hon orkar helt enkelt inte. Dessutom höll kampen mot skeva kroppsideal under en period på att ta för stort fokus.

– Folk associerade mig mer som en krigare som slogs för att man skulle få se ut som man ville, än att de lyssnade på det jag skapade. Jag uppfattade att mina åsikter blev viktigare än min musik.

Att människor bryr sig så mycket om

andras utseende är bortom Mollys förståelsehorisont. Hon tycker att kroppsideal är skit, ett påhitt.

– Hur vi pratar om andra människors kroppar och hur vi ser på kroppen, det borde vi lämnat bakom oss för länge sedan. Det absolut viktigaste är att fungera, att ha en kropp som tar en framåt och att man mår bra i sig själv, slår hon fast.

Vi beställer exakt samma lunch och skrattar åt att jag tycker att det är pinsamt. Det visar sig att vi varit på samma Olivia Dean-konsert för några månader sedan. En upplevelse som vi båda ger betyget ”otrolig”.

MOLLY MENAR ATT det alltid finns något att lära av andra musikkapare. Under inspelningen av programmet *Så mycket bättre*, till exempel, träffade hon Albin Lee Meldau för första gången. Men att de skulle bli vänner och skapa musik tillsammans var inte en självklarhet. När Molly minns tillbaka på inspelningen tyckte hon mest att Albin var störig och att han i sin tur inte verkade tycka om henne heller. Men ibland kan skenet bedra.

– Jag skulle göra mitt första svenska projekt och då kom han fram under sista dagen av programmet och sa: ”Men fan hör av dig om du vill jobba någon gång”, säger Molly i ett försök att härma hans göteborgska dialekt.

I bakhuvudet ligger tanken och gror och en dag tar hon modet till sig och lyfter på luren. Trots att hon skakar som ett asplöv inför deras första studiosession klickar allt direkt. Låten *Misstro* kommer till redan första dagen.

– Jag har lärt mig mycket av honom och det är nog det enda artistsamarbetet där jag känner att någon blivit som en mentor för mig.

I början av karriären jobbade hon också mycket med Benjamin Ingrosso. En relation som började i studion men som resulterade i att han nu är en av hennes bästa vänner. Några av Mollys favoritlåtar som hon släppt har hon skrivit tillsammans med Benjamin.

– Benjamins sinne för melodier är helt otroligt. Det bara sprutar ut idéer och ackord, det är liksom ett flöde. Ja, han har lärt mig mycket om flöde, att springa på det som kommer och sälla ut senare.

Jag frågar om det varit svårt att dela förnamn med en annan svensk artist, med syftning på Molly Sandén och får ett asgarv till svar.

– Hon är min fucking drottning! Vi är ▶

bbii

BLA

goda vänner. Men det är verkligen dagsform för mig. Mår jag dåligt och någon råkar kalla mig Molly Sandén kan det vara jättejobbigt. Men om jag är ute och spelar, får uppmärksamhet och bekräftelse, kan jag bli glad i stället.

– Jag tycker att hon är fantastisk och jag tycker att jag är fantastisk. Vi båda har en klockren plats i Musiksverige, vi tävlar inte om någonting, vi är totalt olika artister.

Två månader senare.

Jag är på väg upp till Stockholm igen. Min tidsplan är felfri, välkalkylerad. Men när tåget en bit in i resan krockar med en fågel och tvingas köra långsammare resten av vägen, vilket visar sig vara ungefär halva, faller den samman. Jag trillar in i Mollys barndomshem i Fruängen 30 minuter efter utsatt tid.

Fotograf Per Englund är redan på plats. Molly sitter vid pianot och ler varmt in i kameran medan blixterna lyser upp rummet. Till en början spelar hon inte, låter bara händerna vila över tangenterna. Men hon kan inte hålla sig. En melodi letar sig fram och fyller, tillsammans med Mollys röst, varenda kubikmillimeter av lägenheten. ”Jag är den gulligaste artisten” sjunger hon om och om igen. Det är svårt att inte le.

I oktober släpper hon sitt debutalbum och därefter väntar en turné som sträcker sig ända in i mars nästa år. Ett efterlängtat steg i karriären.

– Just nu finns det ingenting jag längtar efter mer än att åka ut på turnén. Jo, kanske att gifta mig. Giftermål och sedan turnén. Eller nej, turnén går före nu, säger hon och skrattar.

I över ett decennium har Mollys röst kunnat höras på tv, diverse streamingtjänster och scener runt om i Sverige. När jag frågar henne varför albumet *Livsvittne* kommer först nu svarar hon:

– För att det ska vara nu.

Hon förklarar att det tagit tid att förstå vem hon är och vad hon vill göra. Under flera år testade hon sig fram, undersökte olika genrer och tog inspiration från alla möjliga håll. Samtidigt var musikscenen inte helt enkel att navigera i. Undermedvetet mätte och jämförde hon sig med andra artister och kompisar i branschen.

– Jag har haft svårt att bestämma mig. Det är anledningen till att albumet kommer nu.

NÄR MOLLY ÄR 13 år spelar hon in en demo som hennes kompis, med samma förnamn, skickar in till programmet Idol. Redaktören hör genast av sig och vill att hon ska vara med. Men hon är för ung. Först året då hon fyller 16 får hon chansen att kliva in i tv-glittret.

Hon promenerar till studion utanför Frihamnen i Stockholm inför varje deltagning. Förbi stängsel, publik och andra deltagare. Hon sjunger, gör det bra och tar sig vidare till nästa moment. Och går samma väg hem igen. Hon har inga fans, har inte gjort tillräckligt stort avtryck för att människor ska titta efter henne. Men det förändras när hon i ett av liveframträdandena sjunger låten *A Woman's Worth*.

– Det var surrealistiskt. Jag hade fram tills dess varit mobbad i skolan och helt plötsligt ville folk hänga med mig. Men jag kände också att ”det här är nog något jag ska vara försiktig med” för människor kan verkligen vända.

Molly slutar på en fjärdeplats. Idolbubblan spricker och nu väntar det vanliga livet. Tillbaka i klassrummet ger hon sig fan på att plugga ikapp det halvår som hon missat. Gymnasiet ska bara rivas av, sen ska hon bli världsstjärna. Men så blir det inte riktigt.

– När jag kom tillbaka till skolan kände jag mig ganska utanför. Jag tror att jag var för ocool helt enkelt, jag var för kommersi- ►

ell och hade spökat ut mig i tv. Det var inte en toppentid för mig.

Drömmarna är grusade, men det finns de i branschen som vill dra henne åt ett annat håll. Under de tre år som följer pågår en övertalningskampanj från alla möjliga håll, skivbolag och låtskrivare, alla vill att hon ska vara med i ett annat musikprogram. Melodifestivalen. Till en början tackar hon nej. Hon vill gå en annan väg. Göra något eget. Samtidigt blir rösterna runt henne allt mer högljudda. Det finns ingen annan väg.

– Under ett skivbolagsmöte stod de och skrek på mig att min karriär skulle vara körd om jag inte var med i Melodifestivalen.

Till slut ger hon med sig, trots att hon egentligen inte vill. Även Molly vet vad ett bra bidrag i tävlingen kan leda till. Hennes dåvarande pojkvän Robin Stjernbergs karriär hade vänts på en natt när han

vann Melodifestivalen. Kanske kan det ske även för henne?

– Jag ville att något skulle hända och att det skulle hända snabbt. Jag var favorit-tippad i Göteborg där jag skulle öppna hela tävlingen. Det var samma år som den nya appen introducerades.

NTROT LJUDER, SANNA NIELSEN och Robin Paulsson presenterar programmet och de olika bidragen. Sedan är det Mollys tur att gå upp på scenen. Hon har på sig en röd klänning. Det mörka håret är lockat, så där lagom mycket. Hon sjunger den egenskrivna låten *I'll Be Fine*. Carolafläkten är upppackad och påslagen. Det går bra. Låten sitter.

Röstningen avslutas. Alla akter sitter i trappan framför scenen. Nu ska det avgöras. Hon vet att man inte kan ta ut något i förskott. Allt kan hända. Men hade inte indikationerna funnits där? Mängden PR, ▶

publik- och expertrecensionerna, allt hade pekat på samma sak.

– Jag har aldrig varit så chockad i hela mitt liv.

I efterhand pratades det om en bugg. Appen fungerade inte. Men resultatet är fastslaget, Molly åker ut ur tävlingen.

– Helvete vilket trauma det var. Mitt hjärta sjönk genom golvet. Det var som att hela min värld och hela min framtid raserades på några millisekunder.

Ändå ställer hon upp igen året efter. Det pratas om revansch. Och kanske hade det gått bättre om hon valt någon av de låtar som skivbolaget skickat till henne. Men Molly står på sig. Hon ska köra sin egen låt. Hennes bidrag går till Andra chansen och ställs mot gruppen Panetoz i en duell. Redan innan visste hon att hon inte skulle gå vidare.

– När jag kom till mitt bord på efterfesten var ingen där, alla de jag jobbade ▶

”Det enda jag kan göra är att vara ett exempel på någon som, jag vet inte, någon som bara existerar och är mänsklig.”

”HELVETE VILKET TRAUMA DET VAR. MITT HJÄRTA SJÖNK GENOM GOLVET. DET VAR SOM ATT HELA MIN VÄRLD OCH HELA MIN FRAMTID RASERADES PÅ NÅGRA MILLISEKUNDER.”

”DET HAR HJÄLPT MIG MYCKET MED MUSIKEN, ATT JAG KAN MÅLA OCH SEDAN MÅLA ÖVER. ATT INTE FÖRSÖKA HA EN TANKE PÅ VAD EN VISS LÅT SKA BLI FÖR NÅGOT.”

med hade gått till Panetoz. Kort efter droppades jag av mitt skivbolag. Det var väl då det började, resan mot att hitta mig själv.

De två Douglasgranarna, säkert 20–30 meter höga, står framför den lilla gröna stugan. Vajar i vinden. Som två väktare. Stugan ligger uppe på en höjd, omgiven av berg och gammal skog. Tar man sig lite högre upp ser man havet. Det är lugnt och tyst. En vacker plats för ett enkelt liv. Efter Idol, efter Melodifestivalen och efter att skivbolaget sagt upp Mollys

kontrakt åker hon till den gröna stugan på Gotland. Där spenderar hon hela sommaren. På en plats som alltid varit hennes trygga punkt. En plats där hon kan tänka klart, där hon känner sig fri.

– Jag bröt ihop och tänkte att jag skulle skita i allting. Det var en väldigt förvirrande tid. Men i det hittade jag också mitt varför. Det är mitt tips till alla som vill hålla på med musik, att fråga sig ”men varför?” Mitt varför blev att jag måste göra det här, jag måste göra det för mig själv och min kärlek till musiken.

VI SAMLAR IHOP ALLA grejer och packar in oss i en taxi med nedvevade rutor. Även om resan bara tar några minuter är fläktandet nere vid bryggan i Liljeholmsviken ett välkomnande inslag. Längre bort ligger någon och solar. Kanske en av de sista sensommardagarna.

Molly har dragit fram en bit målarduk. Med lätta rörelser färgas arket i mossgrönt. När hon målar har hon inget mål, inga krav på vad det ska bli. En tanke tagen från den målarkurs hon gick till-

sammans med sin mamma. Att sätta sig med penseln i handen har blivit ett sätt för henne att komma undan och vara i nuet. Olika motiv brukar träda fram på kanvasen, ofta kvinnokroppar. Målandet har även påverkat musikskapandet.

– Det har hjälpt mig mycket med musiken, att jag kan måla och sedan måla över. Att inte försöka ha en tanke på vad en viss låt ska bli för något.

För Molly har det funnits en längtan efter att vara ännu mer personlig i sitt musikskapande. Men det har tagit tid att förstå hur. Att dela med sig av sina känslor och erfarenheter kan vara både läskigt och utelämnande. Men i det kommande albumet har hon vågat tro på sig själv och sitt textförfattande ännu lite mer.

– Jag har nog insett att min styrka är att jag är väldigt mänsklig, det är högt

och lågt och det är känslor. Jag kan vara glittrig också, men musiken måste ha tyngd.

HUR MAN ÄN bär sig åt springer sommaren alltid ifrån en. Molly och pojkvännen Marcus har spenderat stora delar av den på resande fot. Några dagar här och några där. En tanke som kanske lockar i maj men som snabbt kan bli för mycket. Om en vecka ska de flytta ihop. Och kort efter det väntar turnén. För Molly, och precis alla andra på planeten, har livet en tendens att samla allt på en och samma gång. Men om det bara är roliga saker kanske det inte spelar så stor roll.

– Sommaren har varit lite kaotisk, vi har sett mycket och haft jättekul, men det är skönt att vara hemma igen. Att vi ska

flytta ihop känns helt otroligt, jag längtar ihjäl mig. Vi har nog båda känt oss lite rotlösa.

Under de senaste månaderna har det varit låten *Ängel* från albumet som satt sig på hjärnan. Jag kan nästan se på Molly hur mycket hon längtar efter att få ställa sig på scenen och sjunga den och alla de andra låtarna för publiken.

– Att köra live är livsnödvändigt för mig. Mitt syfte är att sjunga till människor, ge dem en andningspaus. Jag älskar verkligen att stå på scen, nu vill jag bara ut och köra.

Beskriv dig själv med tre ord.

– Mänsklig, kraftfull och kul.

Vad drömmer du om?

– Jag vill bli evig.

Vad vill du bli ihågkommen som?

– Hon som aldrig höll käft. ●

NÄR ÄR DU KREATIV?

Malin Andersson
Butikarbetare Tracks Recycle

– Hemma i trädgården. Under den här tiden på året är jag ute i princip varje dag och grejar med något. Planterar, gräver och försöker få allt att växa. Jag bor och är uppvuxen på landet så det är något som jag alltid varit intresserad av. Förutom att vara ute i trädgården stickar, syr och renoverar jag gärna.

Vad känner du när du gör det?

– Det är väl mest att det är härligt att hålla på med kroppen. Jag mår väldigt bra av att jobba med händerna och får mycket energi av det. Men det är också en chans att koppla bort andra tankar och sådär.

Är det viktigt för dig att få utlopp för din kreativitet?

– Det är inte något jag tänker så mycket på, utan det är mer något som jag bara gör. Istället för att sitta med telefonen stickar jag eller är ute och fixar med växterna. För mig är kreativitet inte något som jag lägger så mycket värdering i. Såklart att det är svårt att sitta stilla en hel helg med gamla släktingar eller liknande men då får man bara gå ut och göra något.

Lasse Andersson
Faktumförsäljare

– Ja, för det första måste jag vara utvilad. Och för det andra beror det lite på vad det gäller. Jag är inte speciellt händig av mig så inom just den biten är jag inte så kreativ. Däremot är jag kreativ som säljare. Jag har jobbat som säljare i många år och har blivit ganska bra på att komma på olika försäljningsargument. Mycket handlar om att vara trevlig och våga vara personlig.

Hur skulle du definiera en kreativ person?

– Det innebär att man är uppfinningsrik, att man kommer på nya saker och får dem gjorda. Jag är ganska lat av naturen och gillar att skjuta på saker. Jag var mer kreativ förr, nu när jag är till åren är jag inte alls lika uppfinningsrik. Det går säkert att träna upp men det är svårt att lära en gammal hund sitta.

Om man inte är kreativ, kan man då bli det?

– Ja, det tror jag. Men det måste finnas en vilja inom personen att åstadkomma något. Jag vet inte hur man är om man inte är kreativ, om man inte vill göra något, då måste man vara lat. Om man ska vara kreativ måste man ha energi och ork. Mitt problem är att startsträckan är ganska lång, men när jag väl är igång händer det grejer.

Elin Östberg
Konstnär

– Jag är som mest kreativ när mina resurser är begränsade, tid, material eller medium jag kan använda mig av. Det finns inget värre än att ha all tid i världen och en vit canvas. Då står allt stilla. **Varför tror du att det blir så?**

– Min kreativitet kommer ur val. Varje penseldrag, varje färg jag blandar, allt är en serie av val som jag måste göra. Har jag ett begränsat antal val upplever jag att jag blir mer kreativ.

När på dagen är du mest kreativ?

– Just nu är jag i en fas där jag är som mest kreativ på eftermiddagarna. Allt administrativt och alla kunduppdrag försöker jag göra innan lunch för att inte ha det hängande över mig. Då kan jag istället fokusera på målerier på eftermiddagen. Det har gjort kreativiteten mer närvarande.

Vad gör du om det tar stopp rent kreativt?

– Ibland väljer jag att göra något som inte alls har med det konstnärliga att göra. Ibland tvingar jag mig till att måla någonting även om jag vet att det inte kommer att bli bra. Jag har en del sådana tavlor stående på kontoret "bara att komma igång tavlor". Jag har även konsultuppdrag där jag kan arbeta med någon annans vision ett tag.

KREATIVITET

★ Ordet kreativitet kommer från latinets creō, 'att skapa'.

★ I kreativitet ingår det att generera nya originella idéer och att sedan genomföra och bearbeta dem. Att det leder fram till ett resultat i någon form är det som skiljer kreativitet från fantasi. KÄLLA: WIKIPEDIA

Ett kreativt "flow"

Att få feeling, vara i zonen eller i ett "flow". Kärt barn har många namn. Tillståndet innebär att man är helt uppslukad av en aktivitet och tid och rum försvinner. Enligt Anders Hansen, psykiatriker, är "flow" ett tillstånd mellan att något är för lätt och ångest över att det är för svårt.

KÄLLA: SVT NYHETER

"Kreativitet är intelligens som har roligt."

Kanske sagt av Albert Einstein

Galet kreativ

Myten om det "galna geniet" verkar delvis vara sann. Forskare vid Semmelweis universitet i Budapest har hittat en gen som både kan yttra sig i kreativitet och psykisk sjukdom. Ända sedan antiken har det varit vanligt att koppla kreativiteten till galenskap. KÄLLA: WIKIPEDIA

Var i hjärnan sitter kreativiteten?

Sitter kreativiteten i höger hjärnhalva? Det verkar vara en seglivad myt. Forskning har visat att en frisk hjärna fungerar som en helhet, där höger och vänster hjärnhalva hela tiden kommunicerar och samarbetar. Att begävnings- och personlighet styrs av en dominant hjärnhalva är alltså en missuppfattning.

KÄLLA: HJÄRNFONDEN

★ Freud lär ha sett på kreativiteten som en process som löser de inre spänningar orsakade av konflikter mellan det medvetna och det omedvetna. Och att resultatet är ett sätt att ge det omedvetna ett uttryck som är socialt accepterat.

KÄLLA: WIKIPEDIA

Skrönikan Jasmin Carlsson:

"VI HAR SKIT SÅ DET RÄCKER"

ÄRE ANING TRÖTT på den här kalla och falska världen vi bor i. Blir inte ni också rädda när ni kollar på nyheterna? Jag känner faktiskt en hel del som inte orkar titta längre. De blir bara förbannade eller deprimerade – eller både och. Nyhetssändningar fulla av maktgalna individer som styr sina länder på de mest underliga sätt, där folk inte har några som helst rättigheter och blir fängslade och mördade om de inte lyder. Borde inte blivande makthavare träffa en hjärnskrynkla innan de får i uppgift att styra ett land? Det är ett stort ansvar att ta på sig.

Det tjatas om att det föds färre barn numera, och det förvånar mig inte med tanke på hur oförutsägbart och oviss framtiden ser ut. Hur kan det vara så svårt att veta vad som är rätt och fel? Hur kan inte allas rätt och lika värde vara en självklarhet? Men det är som bortblåst, folk tycks ha tappat minnet om vad som hände under Andra världskriget. Inte ens Israel verkar minnas.

Krigande kriminella och maktgalna män vill köpa andra länder som om de var på Ikea för att köpa nya möbler till vardagsrummet. Tyvärr handlar allt som vanligt om pengar och den visar sig på så många olika sätt, den här jakten på att maximera. Ta det senaste skräckexemplet på närmare håll, Turbokyklingarna, som tvingas växa alldeles för fort, så fort att de inte klarar att bära sin egen vikt och mer eller mindre sprängs ut genom fjäderdräkten. Frukantansvärt! Och dessutom blir vi totallurade av svenska kycklingproducenter med fina ord om "frigående höns". Svensk Fågel! They are real chickens!

Sedan har vi miljön. Hör ofta att det grymtas om "de där miljöaktivisterna".

Ja. Vi måste bli hårdare när vi ser

"När ska uppvaknandet ske? Vi har nyss gått till valurnorna, men vad det kommer att innebära blir nog hängande i luften."

hur klimatet ballar ur för att det finns länder som låtsas att det regnar när det brinner.

Vi måste bli hårdare när vi ser hur västvärldens sopor dumpas i fattiga länder.

Vi måste bli hårdare mot oss själva och tvinga in ett miljövänligare tänk och en minskad konsumtion. Vi behöver inte utveckla mer skit. Vi har så det räcker. Det gick faktiskt att damma med trasa innan Swiffer kom och svepte med oss alla.

Som rökare bidrar jag tyvärr till lite rökutveckling, men jag slänger inte fimpar, eller något annat, på marken. Om jag inte hittar en papperskorg så slänger jag fimparna i en liten påse jag har i min tygväska. (Måste tillägga att vi har nya snygga färger på våra Faktum-tygväskor). Jag får tyvärr ofta säga till mina bekanta att låta bli att slänga sina fimpar och förpackningar på marken. Om de inte tänker på miljön så borde de i alla fall tänka på de hemlösa som måste slå upp sina tält på marken. De hemlösa brukar städa efter sig och många som samlar burkar plockar upp andras skräp samtidigt. Det är förunderligt ändå, att de som har minst är de som ofta tänker störst. De kan ta sin sista krona och ge till någon annan. Vi får hoppas på karma för dem, för någon annan hjälp kan de inte förvänta sig. Med få undantag från dem som tänker ekologiskt och vill göra rätt, så förtjänar vi människor inte den här planeten. Greta hon kämpar och kämpar och håller sina tal men det känns som att hon talar till en vägg. Hon såg faktiskt lite uppgiven ut när hon besökte Göteborg under Folkfest för klimatet i början av september.

När ska uppvaknandet ske? Vi har nyss gått till valurnorna, men vad det kommer att innebära blir nog hängande i luften. Att göra skillnad är allas ansvar. Gör rätt. Inte fel. ●

Jasmin är Faktumförsäljare i Göteborg med stort intresse för musik och teater. Sjunger sin egen blues.

Detta är en personlig text. Åsikter i artikeln är skribentens.

Jim Zbinden

FÖDD: 1970
BOR: Genève, Schweiz
GÖR: Driver Geneva Skateboard Museum
FAMILJ: fru och son på 15 år

Har nyligen designat klockor till Watches and Wonders och gör egna print till skatekläder.

Orsakar pip varje gång han passerar säkerhetskontroller på flygplatser eftersom han har så mycket metall inopererat i foten.

Är samlare och älskar föremål som klockor, bilar, samlarobjekt från popkulturen och svenska möbler.

Jim Zbinden om hur skateboardkulturen blev hans liv:

"DET ÄR SOM MEDICIN FÖR MIG"

I sin ungdom var han en duktig åkare, men allt förändrades efter en tragisk olycka som gjorde att Jim Zbinden aldrig mer kunde stå på en bräda. Men istället för att söka sig till andra intressen förblev skatescenen hans liv. Ett museum i Genève blev räddningen.

I 25-årsåldern var du med om en olycka. Vad hände?

– Jag fastnade i en skarv i en hemma-byggt ramp när jag gjorde ett trick. Foten stannade kvar medan resten av kroppen roterade. I efterhand har jag fått veta att ambulanspersonalen hade stora problem med att få bort mig från rampen och få in mig i ambulansen, eftersom vi var på en avskild plats. Kraschen var så hård att ankeln skadades rejält – fem ben bröts, och ligament och nerver förstördes.
När förstod du att du aldrig mer skulle kunna åka skateboard?

– Dagen efter när jag vaknade kom läkaren och förklarade att det var över för mig. Målet var inte att jag skulle kunna åka bräda igen, det var att behålla foten. Skadorna var så allvarliga att de över-väggde amputation. Efter flera operationer lyckades läkaren rädda den. Men allt jag älskade var jag tvungen att sluta med – snowboard och skateboard.

Samma år bestämde du dig för att starta Geneva Skateboard Museum. Varför?

– Jag tror jag startade museet som terapi, för att överleva efter olyckan och fortsätta att ha anknytning till de saker jag älskar. Jag har alltid sagt att jag har startat museet för folket, men för två-tre år sedan insåg jag att jag gör det för min egen skull. Jag har hittat min mentala balans genom

det här. Skateboardkulturen är som medicin för mig.

Vilka besöker museet?

– Alla möjliga, jag får besökare i alla åldrar. Många äldre kommer hit för att återuppleva sin ungdom, när de själva åkte bräda. Det är först nu vi har en äldre generation som har åkt skateboard.

Några besökare du särskilt minns?

– En gång kom ett äldre par in. De var någonstans i 75-årsåldern och jag fick direkt en konstig känsla i kroppen. De undrade om jag tog emot skateboards. Självklart, svarade jag. De var lite generade och sa att de hade en men den var inte i sitt bästa skick. Jag sa att jag gillar alla brädor. Sedan berättade de att deras son hade älskat att åka skateboard, men hade dött i en motorcykelolycka för 30 år

"Efter flera operationer lyckades läkaren rädda foten. Men allt jag älskade var jag tvungen att sluta med – snowboard och skateboard."

sedan. Föräldrarna hade låtit hans rum se ut som det gjorde dagen han dog. Nu var de tvungna att flytta och ville ge hans gamla skateboard ett nytt hem. Jag blev hedrad av att de kom till mig. Numera har den en särskild plats i museet, men jag har som princip att inte skylta med den på något speciellt sätt.

Vad är grejen med museet enligt dig?

– Jag har inte den största eller mest värdefulla samlingen, men jag vet historien bakom varje enskild bräda här inne. Vem den tidigare ägaren är, var brädan kommer ifrån och var jag hittade den.

Gör du allt själv?

– Jag har ett community runt mig – det är inte så stort, men det är starkt. Om jag någon gång behöver hjälp så får jag det.

Hur funkar det?

– Jag postar helt enkelt ett inlägg på sociala medier. Det kan till exempel vara att jag behöver hjälp med att fixa iordning trädgården. Har jag tur så kommer det tio personer. Efteråt grillar vi tillsammans. Jag förvånas alltid över hur många människor som finns här för mig. De kommer ihåg något jag gjorde för dem för kanske 30 år sedan.

Är museet din enda inkomstkälla?

– Nej, jag har andra jobb vid sidan om. Uppdrag som fotograf, designer och lärare. Ofta är det någon från mitt nätverk som vill ha med mig i något projekt.

Varför tar du inte inträde?

– Ungdomar skulle aldrig komma hit om det kostade tio franc (ca 120 kr). Då skulle de vända i dörren och gå tillbaka till sina dataspel. Varje museum på den här planeten måste vara gratis – det är min filosofi.

Kan du få ekonomisk hjälp av Genève stad?

– Jag har ansökt om stöd från staden många gånger, men har aldrig fått något och de har aldrig angett någon orsak. De tycker väl inte att skateboardkulturen är viktig för Genève.

Är innehålllet i ditt museum värt mycket pengar?

– Min samling är värd en hel del – om jag skulle sälja allt skulle jag kunna leva bättre än vad jag gör idag. Men för mig har aldrig pengar varit drivkraften, utan passionen.

Vad får dig att fortsätta?

– Det är svårt att överleva finansiellt. Ibland är jag trött och tänker på min pension när jag går till museet. Men så kommer någon och ändrar mitt synsätt helt. Varje besökare ger mig hopp om att fortsätta. ●

TEXT OCH FOTO **DANIELA ALL NAKASH**

TEXT **JOHAN FRISK** OCH **ANNA WALLENLIND NUVUNGA** FOTO OCH ILLUSTRATION **PÄR LJUNG**

Vill du inte äta rysk fisk? Lycka till...

I snart fem år har Ryssland bombat städer och byar i Ukraina. Lika länge har den ryska fiskeindustrin pumpat in miljarder i landets krigskassa. Så varför äter du fortfarande rysk fisk? För att du matas med den.

FÖR EN KONSUMENT med ansträngd ekonomi som vill få in fisk på menyn finns i stort sett bara ett alternativ, Alaska pollock. Eftersom denna kusin till torsken är så billig utgör den dessutom nästan alltid råvara i barnfavoriten fiskpinnar.

Problemet är att den inte bara göder europeiska barn utan även den ryska

krigsmaskinen. Nästan all Alaska pollock som äts i Europa kommer från två länder, USA och Ryssland; länderna tar upp fisken på varsin sida av Stilla havet. Efter Rysslands invasion av Ukraina 2022 införde USA en bojkott av fisk från Ryssland, och ett år senare täppte landet igen ett kryphål som uppstod då fisken bereddes i ett annat land, exempelvis Kina, som då kunde räknas som producentland. USA:s bojkott gör att merparten av den amerikanska fisken säljs på hemmamarknaden.

Europa har sedan invasionen av Ukraina tvärtom ökat importen av Alaska pollock från Ryssland. Det gäller framför allt Tyskland som tillverkar de flesta

av de fiskpinnar som konsumeras i Europa. Tyskland var också ett av de länder som nyligen stoppade EU-kommissionens försök att få in det ryska fisket i ett nytt sanktionspaket.

Därmed är det upp till livsmedelsbranschen, och konsumenterna, att sätta stopp för den ryska fisken.

Redan ett par veckor efter invasionen lovade flera matvarukedjor att plocka bort ryska varor från butikshyllorna, något som dock visade sig vara svårt. Både Helsinki Sanomat och Dagens Nyheter kunde ett år senare berätta att kedjorna fortfarande sålde rysk fisk.

Så hur ser det ut idag? Vi har gett oss ut bland frysdiskarna för att se vad som står på förpackningarna, och ta reda på hur de som säljer pollock hanterar risken att sponsra den ryska krigskassan.

PÅ ICA HITTAR vi ett block fryst Alaska pollock som säljs under kedjans egna varumärke Basic. Priset är 36 kronor, att jämföra med samma förpackning torsk som säljs för 95 kronor. I innehållsförteckningen läser vi att fisken kommer från Stilla havet, antingen från fångstområde 61 eller fångstområde 67. Område 61 ligger i nordvästra Stilla havet, utanför den asiatiska och framför allt ryska kusten, medan område 67 sträcker sig ut från USA:s kust. För den konsument ►

På paketet med fiskpinnar ska det finnas mer specifik information vid datummärkningen.

som vill undvika rysk fisk är informationen därmed ganska värdelös. Där finns dock en annan ledtråd: fisken är packad i Kina, något som talar för att den är fiskad av ryska företag.

För att få veta kontakter vi kundtjänst. Kvinnan som svarar ber oss läsa upp streckkoden, vilket gör att hon kan se namnet på leverantören. Den informationen kan hon dock inte dela med konsumenter.

– Nej, det är upp till Ica.

För en konsument kan det vara svårt att veta var man nu ska vända sig, men som journalister har vi tillgång till pressavdelningen. Där får vi följande svar:

”ICA har vidtagit åtgärder för att säkerställa ursprunget på Alaska Pollock som används i våra produkter. Vi krävställer att råvaran ska ha amerikanskt ursprung, vilket regleras i våra avtal med leverantörer. Vår fisk ska primärt komma från FAO 67, men leverantören fiskar också en viss volym i FAO 61. Därför är båda områdena med på förpackningen.”

ATT AMERIKANSKA FARTYG kan fiska i område 61 bekräftas av det tyska forskningsinstitutet Thüning, som bland annat forskar om fiskbestånd. Fisket sker vid Aleuterna, en arkipelag som sträcker sig från Alaskas kust och vars borte del når in i område 61.

I frysdysken på Lidl hittar vi Alaska pollock dels som styckfrysade filéer, dels som panerade ”chips”

och filéer. På samtliga förpackningar framgår att fisken kommer från fangstområde 61. Lidl's ägare, det tyska företaget Schwarz group, deklarerade kort efter invasionen att ryska varor skulle bort från hyllorna. I Finland beslutade Lidl att till och med ta bort produkter med rysk stil, till exempel de som använder ryska bokstäver.

Lidl svarar att kedjan har fasat ut alla rysktillverkade varor, inte heller fisk köps in direkt från ryska företag. Fisken som vi hittar är dock packad i Kina, liksom nästan all rysk Alaska pollock. Lidl skriver i sitt svar att anledningen till att de inte har stoppat inköp från område 61 är den globala bristen på alternativ råvara.

”Tillgången på amerikanskt fångad Alaska pollock (FAO 67) räcker inte för att täcka den europeiska efterfrågan, och ett tvärt stopp skulle riskera betydande bristsituationer samt ökat tryck på andra fiskevatten.”

Lidl skriver också att de undersöker möjligheten att byta ut råvaran mot andra fiskarter eller fisk från andra, hållbara ursprung.

Vi frågar om fisk från område 61 alltid är ryskfångad, och hänvisar till att andra livsmedelskedjor säger att de köper amerikansk Alaska pollock fiskad i det området. Lidl svarar:

”Utifrån våra leverantörer och officiell fiskeridata är det huvudsakliga amerikanska fisket helt koncentrerat till FAO 67 (Nordöstra Stilla havet), där USA har sin egen ekonomiska zon kring Alaska och Aleuterna. Igränsom-

rådet mellan FAO 67 och FAO 61 vid Aleuterna kan det i enstaka fall förekomma att amerikanska fartyg rör sig kort över områdesgränsen, men det storskaliga kommersiella fisket i FAO 61 domineras helt av asiatiska och ryska flottor.”

Också på Coop och Hemköp går det faktiskt att se var fisken kommer ifrån, även om märkningen är lite omständlig. Innehållsförteckningen anger att den Alaska pollock som finns i förpackningen antingen kommer från fangstområde 67 (kod B) eller 61 (kod A). Vilken kod som gäller står vid datummärkningen. Samtliga produkter vi hittar är märkta med B (USA).

MAGNUS TÖRNBLOM ÄR presschef på Axfood, som äger flera livsmedelskedjor, bland dem Hemköp och Willys. – Vi kräver från alla våra leverantörer att de ska redovisa fangstområde, ursprungsland och fångstmetod och att de garanterar att fisken inte är fiskad av ryska fartyg. Det här gjorde vi för några år sedan så vi har bara fisk från amerikanska fartyg.

Enligt Magnus Törnblom ska detta även gälla Findus, en storsäljare av fiskpinnar. Findus ägs av Nomad Foods Europe, Europas största företag inom frysta livsmedel. Företaget är baserat i Storbritannien och säljer fiskpinnar under flera varumärken. I april 2025 avslöjade den brittiska dagstidningen The i Paper att flera livsmedelsföretag sålde rysk fisk, bland dem Nomad Foods som säljer fiskpinnar under varumärket Birds Eye.

Någon generell garanti att fiskpinnarna som säljs

i Sverige inte innehåller rysk fisk kan Findus inte lämna. Företaget svarar i ett mejl att tillgången på icke-rysk Alaska pollock är begränsad och att de arbetar aktivt med omställningen.

”Men det kräver uppbyggnad av nya leverantörskedjor, vilket tar tid och resurser.”

Findus planerar att fasa ut all vildfångad fisk från Ryssland under första delen av 2027.

Men även en förälder som lusläser förpackningarna för att se till att barnen inte får i sig rysk fisk, kan omedvetet bidra till den ryska krigskassan. Den mat som kommunerna köper in till sina förskolor och äldreboenden kommer inte från någon av de kedjor som har valt bort rysk fisk, utan från grossister specialiserade på att leverera till storkök. Den största är Martin & Servera, ett företag som ingår i samma koncern som Axfood.

Martin & Servera skriver i ett mejl att när det gäller deras egna märkesvaror kräver de att fisken inte ska ha ryskt ursprung.

”För övrigt sortiment är vår ambition att så långt som möjligt undvika fisk med ryskt ursprung. Samtidigt är leverantörskedjorna för fisk globala och komplexa, vilket innebär att spårbarhet i samtliga led kan vara utmanande.”

På företagets hemsida hittar vi flera Alaska pollock-produkter där det framgår att fisken kommer från område 61. Det gäller även en av företagets egna produkter, en sprödbakad Alaska pollockfilé. När vi frågar om fisken från område 61 är ryskfångad får vi en upprepning av samma svar som ovan, med tillägget:

”Övrigt har vi inget ytterligare att tillägga.” ●

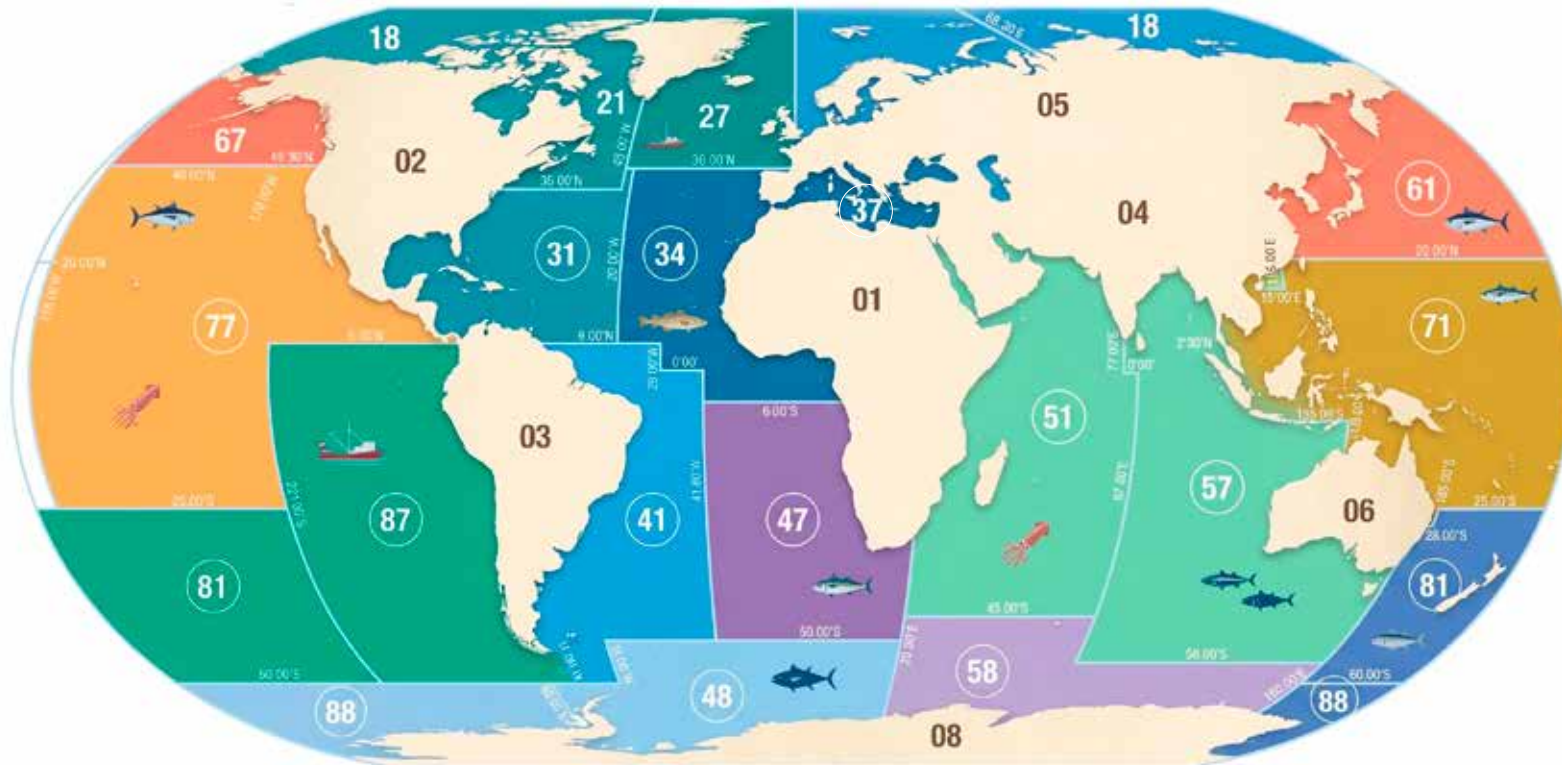

De barnvänliga fiskpinnarna, som kallas Fish n' fun, säljs av Martin & Servera men levereras av Findus.

Olagligt för kommuner att bojkotta Ryssland

Fangstområden

GRAFIK: FAO/PÄR LJUNG/GOOGLE EARTH

Olagligt för kommuner att bojkotta Ryssland

I skolmatsalen och på äldreboendet kan det finnas allt från fisk till choklad och mjukost från rysskopplade företag. Något lokalpolitiker ville sätta stopp för. Men förra året tog rättsväsendet dem i örat.

NÄR RYSSLAND INVADERADE Ukraina i februari 2022 kände många svenskar att de ville markera mot ockupationsmakten. Inte minst lokalpolitiker. I flera svenska kommuner togs politiska beslut att införa inköpsstopp av varor med koppling till Ryssland. I april 2022 beslutade EU om sanktioner mot Ryssland som kommunerna enligt lag var tvungna att följa, men många kommuner beslöt att gå längre. Flera stora internationella företag blev kvar i Ryssland efter invasionen och kunde fortfarande sälja produkter på den ryska marknaden, utan att bryta mot sanktionerna. Företagen ansågs därmed bidra till den ryska ekonomin och landets skatteintäkter. Genom att använda sig av kommunernas inköp skulle politikerna kunna pressa företag att lämna Ryssland. Vad många kommuner inte visste – eller brydde sig om – var att den här typen av bojkotter riskerade att strida mot kommunallagen. Trots detta valde bland andra Uppsala, Varberg och Karlshamn att bojkotta Mondelez – ett av de företag som fortsatte sin verksamhet i Ryssland och som pekades ut av Ukraina. Mondelez står bakom produkter och varumärken som Marabou, O'boy och Philadelphiaost.

EN DEL KOMMUNER GICK ännu längre. I Lund togs beslutet att bojkotta alla företag som

finansierar Putins krig i Ukraina, enligt Ukrainas svarta lista. Initiativet kom från Liberalerna i Lund, men kommunstyrelsen var enig. "Vi vill utmana lagstiftningen", sa Anders Almgren (S), kommunstyrelsens ordförande, till SVT-Nyheter i augusti 2023. Någon som ansåg att det var olagligt var juristen Henrik Norinder. Han menade bland annat att regeringsrätten redan 1990 slagit fast att opinionsyttringar som rör Sveriges förhållanden till andra länder inte utgör en kommunal angelägenhet. Han överklagade fullmäktiges beslut till förvaltningsrätten i Malmö.

Sommaren 2024 bestämde sig även politikerna i inköpsnämnden i Göteborg att de ville införa en bojkott, men av det bredare slaget. De ville stoppa alla inköp från stater som bedriver illegal ockupation. I diskussionerna inför beslutet nämns Ryssland, Marocko och Israel. Redan tolv dagar efter beslutet inhiherades det av förvaltningsrätten, vilket betyder att kommunen inte fick genomföra det som beslutats under domstolsprövningen. 12 september upphävde förvaltningsrätten nämndens beslut. De ansåg att beslutet var en tydlig opinionsyttring på det utrikespolitiska området, något som vare sig är kommunens uppgift eller ligger inom dess kompetens. De skriver att syftet framstår ha varit att manifesteras sitt ogillande av vissa staters agerande, snarare än att få till en ändamålsenlig upphandling. Bara en vecka senare slog förvaltningsrätten i Malmö fast att även Lunds kommun gjort fel. Beslutet överklagades till Kammarrätten men där fick Lunds kommun återigen kalla handen. De tog ärendet vidare till Högsta förvaltningsdomstolen för att få till ett prejudikat, men nekades prövningstillstånd. Domarna fick till följd att flera kommuner avbröt sina bojkotter av företag verksamma i Ryssland.

MEDAN BOJKOTTEN MOT RYSSLAND hade stöd över blockgränserna i många kommuner, så blev Göteborgs bojkott mer politiskt infekterad eftersom Israel var en av måltavlorna. Den fick även ett efterspel där stadsrevisionen kritiserade nämnden för allvarliga brister i form av lagöverträdelse, otillräcklig beredning samt risk för förtroendeskada. Revisionen menade, precis som juristen Henrik Norinder i Lund,

att det redan var fastslaget i domstol att det var olagligt för en kommun att delta i politiska bojkottaktioner mot enskilda länder. Till sitt försvar pekade nämnden i Göteborg på alla kommuner som bojkottat Ryssland utan att möta några hinder förrän fallet Lund prövades i september 2024.

Finns det andra vägar att gå? Kan kommunerna kringgå utrikespolitiken genom att rikta allmänna etiska krav mot alla leverantörer istället, utan att peka ut några stater?

Kommunistiska Partiet i Växjö drev denna fråga genom ett medborgarförslag där kommunen uppmanades att följa riktlinjerna i sin egen inköps- och upphandlingspolicy. I den finns en uppförandekod där baskrav kring miljö-, sociala- och etiska krav ställs på leverantörer.

– Inköp från israeliska företag, eller av varor producerade i Israel, är oförenliga med de baskraven, sa Jan-Åke Karlsson (K) till Proletären i november 2024.

I MALMÖ HAR STADSKONTORET utrett om den vägen är juridiskt framkomlig med utgångspunkt i en motion från Vänsterpartiet. Partiet ville att kommunstyrelsen skulle utarbeta en ny offentlig upphandlingspolicy som exkluderade företag involverade i allvarliga brott mot mänskliga rättigheter och internationell rätt från kommunens upphandlingar. Stadskontoret kom fram till att det inte gick eftersom dessa brott inte anges som möjliga grunder för uteslutning i upphandlingslagstiftningen.

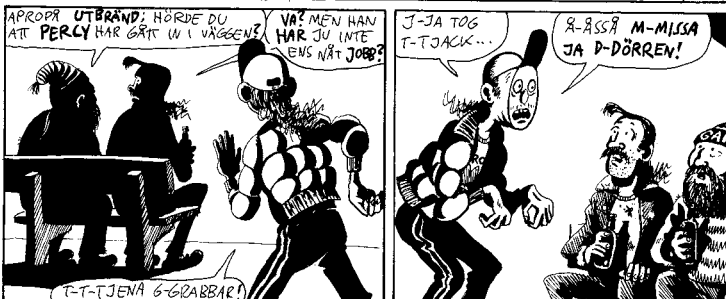
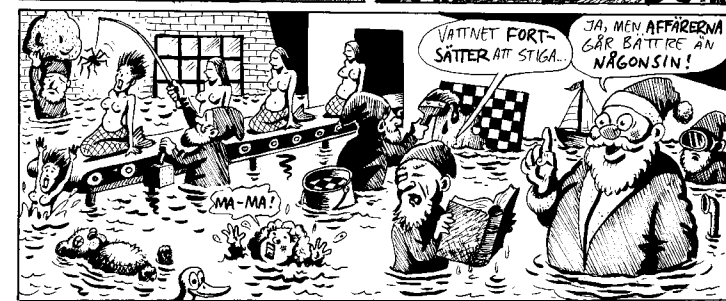
Enligt upphandlingsmyndigheten kan en kommun neka en leverantör utifrån egna uteslutningsgrunder. Men bara om det är en upphandling som understiger en viss summa, det så kallade tröskelvärdet. Enligt upphandlingsmyndigheten saknas i dag vägledande rättspraxis kring hur sådana egna uteslutningsgrunder kan utformas.

Oscar Arnell, jurist på Lunds kommun, tror att det skulle vara svårt att genom en etisk inköspolicy uppnå samma resultat som en bojkott, eftersom policyns verkliga syfte måste bedömas vid en rättslig bedömning. Hans slutsats efter domarna är att tröskeln är fortsatt låg för när något kan anses utgöra utrikespolitik. ●

ÅTERBLICK.

2001 kom den första Faktum, det är 25 år sedan. I varje nummer hela året plockar vi ut lite godbitar ur gamla tidningar, högt och lågt. Vad minns du?

Joakim Lindengren ritade serien Ett anstött liv för oss i måååånga herrans år. Saknar ni Skrubbefar lika mycket som vi gör?

DET ORDNAR SIG!

33

SIGNERAT

Tobias Holmgren

Månadens krönikör

”Att komma från en sådan miljö till tjötrövarnas Mecka, Göteborg, var förstås en kulturkrock – men jag lärde mig snabbt ett par nyttiga strategier.”

Tobias Holmgren

F inns det verkligen någon som tycker att det här är lättare!?”, skriver min vän – en göteborgare årgång äldre – och laddar upp bilder på Facebook från hamburgerkedjans självbetjäningsstation.

Öh, ja?

Men innan jag hinner skriva något fylls kommentarsfältet av mer empatiska individer som ger henne medhåll i hennes panik, generationskamrater som skriver saker som ”vägra skiten”; ”Jag vänder i dörren”; ”Har försökt tre gånger, men blir förvirrad”. Det är män och kvinnor uppvuxna i det svenska kallpratets främsta stad, under det svenska kallpratets främsta tid.

Sedan deras uppväxtår har muntlig stimulans i form av småtjatter i butik, postkontor, restauranger och biljettkassor gått från att vara huvudingång till reservutgång. Och jag har älskat varje sekund av den utvecklingen.

Det är inte direkt en färsk spaning, det här att vi från nordligaste Norrbotten kan vara mer inåtvända och tystlåtna än andra. Själv fick jag upp ögonen för det i tonåren av en bekant från södra länet, som hade knäckt koden till varför Kirunabor uppenbarligen var så förtjusta i filmkvällar: ”Det är ett sätt att umgås utan att behöva prata eller titta på någon”.

I ett inlägg i Medierna, Sveriges Radio P1, minns Göran Elgemyr hur det var när Radiotjänst skulle etableras i min hemstad på 1980-talet: ”Vi stockholmare

var ju inte vana vid att möta en sån här stark tystnad från deltagarna. Jag trodde att det var fel på mig själv”.

Att komma från en sådan miljö till tjötrövarnas Mecka, Göteborg, var förstås en kulturkrock – men jag lärde mig snabbt ett par nyttiga strategier. En som jag tillämpade länge var att på fester vrida kroppen i precis rätt läge, i den perfekta skärningspunkten mellan två separata vängrupper. Utifrån tycktes jag höra till en klick samtalande människor, medan jag ändå var placerad så att den klicken inte uppfattade mig som en del av dem.

Naturligtvis gick det inte att hålla liv i den bluffen under någon längre tidsperiod bland göteborgare – de lyckades alltid finna sammankomstens svaga punkt och överösa den med hjärtlighet (de jävlarna!) – men i alla fall nog väl för att i en timme eller så inte ge medmänniskorna den där känslan att det var något fel på dem, eller att jag måste räddas från min isolering.

Något säger mig att jag inte skulle behöva anstränga mig lika mycket i dag, inte ens här i Lilla London. Numera kan vissa spårvagnar åka genom staden som spöktåg med resenärer som inte avger ett enda knyst.

Göteborgare skannar också maten själva, beställer på skärm, hämtar paket ur boxar och avslöjar en smula för mycket för ChatGPT om era morsor. Det som tidigare krävde avancerad kroppskoreografi, att verka utan att synas, erbjuds nu som service i den här världen där min sociala feghet har blivit samhällsinfrastruktur. Och varje förändring ÄR begriplig: den sparar tid, pengar eller personal.

Bland dem som redan har familj, vänner och arbetskamrater är det bara bekvämt. Min tystnad är en lyxvara – jag har fler samtal än jag behöver och kan avstå ett utan att märka det.

Men ensamheten är störst där inkomsten och utbildningen är lägst, visar forskning. För den som lever ensam kan frågan om kvittot vara ett av dagens få tilltal och varje uteblivet ”var det bra så?” känns som en förlust. De där mötena var sällan djupa, ibland knappt ens trevliga. Men de innebar åtminstone att två människor under några sekunder var tvungna att registrera varandras existens. Till och med jag, med alla mina norrbottniska läsningar, kan se värdet i det.

Jag får numera precis den burgare jag vill ha, utan strul, svettig panna och mänskliga missförstånd.

Är det lättare?

Öh, ja. Tusen procent.

Bättre?

...

Nä. ●

TOBIAS är journalist, gaisare och Mölndalsbo uppvuxen i Kiruna. Samlar på översättningar av ”Hobbiten.”

Detta är en personlig text. Åsikter i artikeln är skribentens.

AV HÖG KLASS	DE KAN BARA ELLER BRISTA																	DE SOM VÄXER UPP KOMMER FRAM	
			LÄGGS PÅ BAK-PLATS																
VINDLJUD																			
TAGIT ÖVER																			
UPP-KOPPLAD VÄRLD																			
TAR TAG I SAK	ENTUSIASTISK ANHÄNGARE																		
	SAMLAR HÄSTFOLK																		
FLÄCKFRI																			
FRÅN BAGGAD																			
VISAR DITT RÄTTA JAG																			
INSTÄNGD																			
VERKAR SAMMANFÖGANDE																			
GENAST																			
DAM AV BORD																			
HÖG MILITÄR																			

FACIT FÖR KORSORDET FRÅN #287

ORAL KRYSS	ORAL KRYSS	ORAL KRYSS	ORAL KRYSS	ORAL KRYSS	ORAL KRYSS	ORAL KRYSS	ORAL KRYSS	ORAL KRYSS	ORAL KRYSS	ORAL KRYSS	ORAL KRYSS	ORAL KRYSS	ORAL KRYSS	ORAL KRYSS	ORAL KRYSS	ORAL KRYSS	ORAL KRYSS	ORAL KRYSS	ORAL KRYSS
B	A	K	S	U	G														
L	V	D	R	A															
S	O	N	O	R															
O	N	Y	X	H															
M	P	E	S	O															
O	N	D	O	M															
A	I	R	M	O	D	E	L	L											
O	D	E	N	A	G	V	O	N	Ö	D	I	G	A						
S	A	L	P	E	T	E	R	N	T	A	L	A	S						
M	Ä	L	Ä	N	R	E	D	D	E	E	I								
S	A	R	I	A	N	S	A	B	A	N	A	N							
K	R	E	E	R	A	D	E	S	N	O	V	K	O						
L	G	R	Ä	L	L	Ä	R	O	R	I	K	T							
S	I	G	N	A	L	M	A	S	T	A	G	E	R	A	T				
K	R	A	T	S	A	E	T	I	K	R	Y	T	A						

VINN FAKTUMS TYGKASSE!

Det först öppnade rätta korsords-svaret vinner första pris: Vår snygga tygkasse. Andra och tredje pris är ett nyckelband från Faktum.

IFYLLT KRYSS SKA VARA OSS TILLHANDA SENAST 2 NOVEMBER. SKICKA TILL: Faktum, Bredgatan 8, 211 30 Malmö OBS! Märk kuvertet Kryss 289 Du kan också mejla korsord@faktum.se Ta en bild på korsordet där svaret syns tydligt, bifoga bild och adressuppgifter. Ange "Kryss 289" i ärenderaden.

Namn:

Adress:

Vinnare från #287: 1. Carina Johansson, Karlstad. 2. Peter Hogenäs, Brännö. 3. Anders Åstrand, Simrishamn. Stort grattis!

Svar och vinnare publiceras i nummer #291

HELSINGFORS/FINLAND

Finska gatutidningen Iso Numero tittar närmare på influencers som använder "godhet" för att nå spridning, men som samtidigt exploaterar hemlösa.

Godhet med fadd eftersmak

Goda gärningar, som att hjälpa människor i fattigdom eller hemlöshet, trendar på sociala medier. Men är de så goda? Och för vem?

JAG KÄNNER MIG som en hemsk mamma." En ung kvinna med en barnvagn inlindad i filter gråter i videon. De står utanför en butik på en gata i Minnesota, USA. Det är vinter. I barnvagnen sitter ett litet barn. En ung man pratar med kvinnan och ger henne lite mat. Han frågar hur hon mår och hur det kommer sig att hon hamnat på gatan. En annan man kommer fram. Den förste frågar:

– Vad önskar du mest av allt just nu?

– Att hitta någonstans där han kan vara trygg. Att få ett jobb så att jag kan ta hand om honom, svarar kvinnan och torkar tårarna.

Till slut ger de två männen kvinnan i videon en bunt kontanter. Hon blir rörd, kramar dem och ser betydligt gladare ut. Hon berättar entusiastiskt att hon nu kan bo på hotell ett tag, få sova och duscha. Kanske kan hon till och med gå på en jobbintervju när hon väl har fått fräscha upp sig.

– Vi kommer att hjälpa dig mycket mer, säger den andre mannen. Så

att du kan förändra ditt liv, för det förtjänar du.

Männen heter Joshua Liljenquist och Samuel Weidenhofer. De publicerade en video av mötet på sina kanaler, startade en crowdfundingkampanj och under veckorna som följde samlade de in över en halv miljon dollar till kvinnan, Sheena, och hennes barn. I nästa video tar de med Sheena till huset i Minnesota som de köpt åt henne för pengarna och berättar att det fortfarande finns hundratusentals dollar kvar åt henne. I videon ser vi en närbild av Sheena när hon gråter.

LILJENQUIST OCH WEIDENHOFER ÄR så kallade godhetsinfluencers. De lägger upp klipp där de utför goda gärningar och hjälper andra, framför allt människor som lever i hemlöshet eller fattigdom. De är oerhört populära med miljontals följare på TikTok och YouTube.

Sociala medier svämmar över av den här typen av innehåll. Klippen presenterar ofta människor som bor på gatan och som får skor, tält, kläder eller vad de nu behöver för stunden. I en video blir en ung man överlycklig över att få en värme-pump en iskall natt. Någon i tältet bredvid hade precis frusit ihjäl, berättar han.

I höstas drog Weidenhofers video om den 88-årige Ed Bambas in 1,6 miljoner dollar. Det enda som behövdes var en video där Weidenhofer lär känna Bambas på hans arbetsplats. Efter att den äldre mannen berättat sin gripande livshistoria ger influencern honom 400 dollar och berättar att han

"I höstas drog Weidenhofers video om den 88-årige Ed Bambas in 1,6 miljoner dollar. Det enda som behövdes var en video där Weidenhofer lär känna Bambas på hans arbetsplats."

ska starta en crowdfunding så att mannen äntligen har råd att gå i pension. I slutet av videon gråter den äldre mannen, som har förlorat sin hustru, återigen i närbild.

I december fick Zachery Dereniowski uppmärksamhet i finländska medier när en crowdfun-

International
Network of
Street Papers

Översatt från finska till engelska via Translators Without Borders och från engelska till svenska av Chatgpt och Malin Clausson.
Med tillstånd av Iso Numero / INSP.ngo

Utblick.

influencerkonton. En marknadsföring som alltid handlar om att bygga upp varumärken. Kreatörer med miljontals följare tjänar stora pengar genom sponsorkontrakt, synlighet och reklamsamarbeten.

Men vad händer när människor blottas i sina svåraste stunder? När de oförberett talar med en fullständig främling om livets största trauman? När de lyfts upp från madrassen och släpas med till affären? Filmas när de gråter?

– Det dyker väldigt snabbt upp en del ganska märkliga motsägelser, säger Reinikainen.

Även om videorna synliggör en verklighet för människor som lever i hemlöshet är diskussionen ganska ytlig och fokuserar på individen, tillägger hon.

– Videorna visar hur livet kan se ut för människor som lever i hemlöshet men de berättar inte om orsaker som gör att de hamnat där, sammanfattar Reinikainen.

Allt byggs på idén om att en summa pengar är lösningen på problemet.

Videorna innehåller ofta "sociala pranks". Någon ber en person som ser fattig ut om hjälp, till exempel några mynt till en bussbiljett eller någon annan form av stöd. Om personen ger av det lilla han eller hon har, avslöjar innehållsskaparen att planen egentligen är att ge personen pengar eller något ännu större. Detta hänger också samman med föreställningen att hjälp måste förtjänas.

Motiv och maktstrukturer bör problematiseras. De flesta stora innehållsskaparna berättar inte från början att de filmar utan säger att de ska be om tillstånd att publicera i efterhand. Men hur många säger nej efter att ha fått hjälp?

På många konton visas starkt berusade personer med missbruksproblem, unga som har vuxit upp på barnhem, halvt påklädda människor som just har väckts på gatan.

Känslosamma klipp om godhet är perfekt material i svåra tider. Men de lämnar en fadd eftersmak. ●

TEXT **VEERA VEHKASALO**

Influerna
Joshua Liljenquist
och Samuel
Weidenhofer
tillsammans med
Sheena.

TikTok-skaparen Josh Liljenquist delade ut värrullar medan han filmades för TikTok i St. Paul den 11 januari i år. Men han får kraftig kritik för att han trakasserar hemlösa.

och i en av sina artiklar diskuterar den brittiska public service-kanalen BBC fenomenet.

Hanna Reinikainen, forskare vid Helsingfors universitet som studerar influencers på sociala medier, är också kritisk. Hon påminner om den kommersiella grunden till alla

VILL NI OCKSÅ STÖTTA FAKTUMS ARBETE?
Kontakta Jonas Kroksjö, 031 63 22 91, jonas@faktum.se eller
Niclas Andersson, 072 503 73 12, niclas@faktum.se

Huvudpartners

Våra huvudpartners bidrar till Faktums arbete för hemlösa och personer i socialt utanförskap.

Vi på SBAB vill bidra till bättre boende och boendeekonomi – för alla. Vårt bidrag gör så att Faktum kan fortsätta utveckla sin verksamhet och skapa nya möjligheter för Faktumförsäljarna.

SEB är en ovärderlig partner som möjliggör så att vi kan erbjuda våra försäljare en fungerande Swishlösning.

Vi tar hand om Faktumförsäljarnas syn. Vi har tillsammans med Faktum startat en ögonhälsofond som kan nyttjas under året. Vi arrangerar årliga kostnadsfria synundersöknings och fria glasögon dagar.

Vi ser till att Faktum blir tryckt och distribuerad till alla försäljningskontor så att försäljarna kan köpa nya magasin att sälja varje månad.

PROJEKTPARTNERS

Projektpartners hjälper till med allt från filmproduktion till kaffe till försäljarna.

Vi stöttar Faktum under hela året när de behöver synas, och bjuder på högklassig visuell kommunikation i form av roll-ups, vepor och banderoller.

Vi pysslar om Faktumförsäljarnas fyrbenta vänner. Här finns en fond som de kan nyttja under året samt en årlig inbjudan till en kostnadsfri vård dag.

Vi stödjer Faktum i sitt arbete mot utanförskap i Borås genom att ge dem en plattform i vårt företagsnätverk samt erbjuda försäljningsplatser vid våra matcher.

Vi hjälper Faktum med skrivare på alla kontor och ser till att serva maskinerna när det behövs.

CLARION POST

Vi stöttar Faktums försäljare genom att varje år visa kalenderbilderna på Drottningtorget. Och bjuder på julbord!

Vi ser till att försäljarna dricker ett gott kaffe. Med ekologiskt och fair trade kaffe i koppen kan du vara säker på att mänskliga rättigheter respekteras.

Vi vill att Faktum ska kunna bedriva sin verksamhet på ett tryggt sätt och därför bidrar vi med juridisk rådgivning och hjälp.

Faktumjuristerna ger gratis juridisk rådgivning en gång i veckan på Faktums kontor i Göteborg.

För oss är lokalt och socialt ansvarstagandet oerhört viktigt. Därför stödjer vi Faktum i sitt arbete mot utanförskapet.

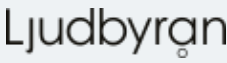
BK Häcken och Faktum arbetar tillsammans för ett samhälle utan utanförskap. Det är tillsammans vi bygger lag och genom samarbete skapar vi ett hållbart samhälle.

Juridik i Praktiken stöttar Faktumjuristerna med digitala utbildningar inom praktisk juridik.

Det känns viktigt att stötta Faktums arbete. Därför bidrar vi med teknisk support till Faktumgalan och andra event.

För oss är det självklart att hjälpa Faktum med allt som låter. Allt från radioreklam, röstinspelning & film – till deras egen podd Faktum Frågar.

Vi stöttar Faktum med annonsutrymme i cirka 20 dagstidningar, både i tryck och digitalt.

Vi har under flera års tid stöttat Faktum genom att dela ut underställ till Faktumförsäljarna inför den kalla vintern.

Vi stöttar Faktum i deras arbete mot utanförskap och hemlöshet med marknadsundersökningar och beslutsunderlag för att på så sätt kunna få ut sitt budskap till fler.

Vi samarbetar med Faktum och ser till att böcker i fickformat, men med stora läsupplevelser, finns att köpa tillsammans med Faktum. Vi tror, precis som Faktum, på orden och berättelsernas kraft.

Självklart hjälper vi Faktum! Ingen borde behöva leva i hemlöshet eller i socialt utanförskap!

Sedan flera år tillbaka hjälper jag Faktum med att ta fram filmer. Jag regisserar och producerar filmer för tidningen, Novellsamlingen och till exempel Faktumkalendern.

Akademikernas a-kassa.

Ett yrkesliv med arbetslöshet i fokus

SEDAN 1988 HAR Annika Stenberg, kommunikationschef på Akademikernas a-kassa, arbetat med frågor som rör arbetslöshet och trygghet på arbetsmarknaden. Faktum hade förmånen att träffa henne och hennes team under Frihamnsdagarna.

Annika Stenberg berättar att de medverkar under Frihamnsdagarna i första hand för att möta ungdomar. Inte bara ge för att lämna information, de vill också få dem att tänka efter och ställer därför frågor till unga om varför de tror att människor blir arbetslösa.

– Det kan vara lätt att tänka på arbetslöshet som något som drabbar andra. Kanske någon som

saknar utbildning, har svårt att komma in på arbetsmarknaden eller helt enkelt inte anstränger sig tillräckligt, säger Annika, och tillägger att politiker ofta lyfter endast ett fåtal åtgärdsförslag. I Sverige är omkring en halv miljon människor i arbetsför ålder arbetslösa.

– Vi pratar framförallt om värdet av att vara försäkrad när man jobbar och att man är med i en a-kassa naturligtvis.

Ni har varit engagerade i Faktum under många år, hur kommer det sig?

– Även fast vi utgår ifrån Stockholm är det viktigt för oss att vara en a-kassa för hela landet. Vi jobbar båda för en minskad arbetslöshet vilket gör att vår samverkan känns väldigt naturlig. ●

Annika Stenberg, kommunikationschef på Akademikernas a-kassa

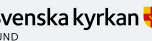
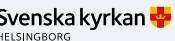
FAKTUMPARTNERS OCH FÖRETAGSPRENUMERANTER

Företag som hjälper oss i vårt arbete att motverka fattigdom, hemlöshet och socialt utanförskap.

HALLAND

SKÅNE

SMÅLAND

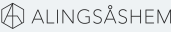
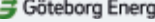
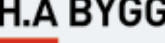
VÄRMLAND

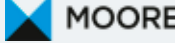
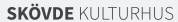
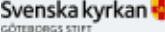
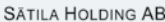
FAKTUMPARTNERS OCH FÖRETAGSPRENUMERANTER

Företag som hjälper oss i vårt arbete att motverka fattigdom, hemlöshet och socialt utanförskap.

VÄSTRA GÖTALAND

 Akademikerförbundet SSR	 Akademikernas a-kassa.	 Alebyggen Västspår-handlingen	 ALINGSÅSHEM	 Almgren Fastigheter	 amlövs	 andersson & hultmark www.ahab.se
 ANLAB ANLÄGGNINGSBOLAGET	 Arkitekturkompaniet	 AV1 AUDIO & VISION ARTISTS	 AVIX	 BHS LOGISTICS PASSION FOR SOLUTIONS - SINCE 1946	 boplatstväst	 BRA BILLSTRÖM BREMER ANDERSSON
 BRICKS&LIME TEGL- & FÖR-BETONG arkitektur interiör	 brother at your side	 ByggGÖTA GÖTEBORG AB	 CAPAROL	 CARLANDERSKA	 Carrolline	 C.C. MARK Göteborg
 Centralen HÅLLBAR LOGISTIK	 Chyrenas Kunder	 CheckWatt	 Cochlear®	 CPAC SYSTEMS	 dab	 dina Dina Försäkringar Väst
 Ekobanken ekologiskt • socialt • kulturellt	 Elof Hansson	 else	 ERNST ROSÉN	 Ernstströmgruppen	 essity	 eWalco
 explica miljö	 factoring gruppen	 Familjebostäder	 FLAME SOFT	 F. FAMILJEBOSTÄDER	 FRIHAMNEN	 front desk
 GBGT BOX 1910	 gestalt ARKITEKTUR	 GIART Göteborg International Audio & Video Terminal	 Grant Thornton	 Gårdstens bostäder	 Göteborg Energi	 GÖTEBORGS RÄDDNINGSMISSION
 GÖTEBORGS STADSMUSEUM	 GÖTEBORGS SYMPONIKER	 GÖTEBORGS UNIVERSITET HANDELSHÖGSKOLAN	 GÖTEBORGS SLUKALER EN DEL AV GÖTEBORGS STAD	 H.A BYGG	 HAMMÄRVIKEN	 Hertz
 Higab	 Hyresgäst- föreningen	 IMPLANT arkitektur	 InfraCom MANAGED SERVICES	 i8 INTEGR8 STUDIO	 iRevision	 JOOL GROUP
 J.R.Johnssons Block & Plåtslageri AB	 Kappahl	 KARIN STEFFEN strategisk utveckling	 Kommunal.	 kontor kristiansson ab	 KROOK & TJÄDER	 Kungälvsbostäder

För mer information om hur du blir Faktumpartner – kontakta Jonas Kroksjö, 03163 22 91, jonas@faktum.se eller Niclas Andersson, 072 503 73 12, niclas@faktum.se

 Kylkontroll Göteborg AB	 Landskaps gruppen	 Lindahl	 LINDELÖWS BOKFÖRLAG	 LINDOME FLORISTERNA TEL: 031-99 00 53	 McDonald's	 Log HOUSE
 macforum	 Marknadsförarna Göteborg	 MAXI ICA STORMARKNAD	 MAXI ICA STORMARKNAD	 MITSUBISHI ELECTRIC Changes for the Better	 MOORE	 Mölnlycke®
 NORDIC WELLNESS	 nytida	 PANTAMERA	 Parker	 platzer	 POLY-PRODUKTER	 POSEIDON
 PTECH	 QUALITY HOTEL™ 11 BY NORDIC CHOICE	 quest tvärdet	 Renova	 Retriever medicarkivet	 Rekomo Tänk om du handlar i första hand	 ROSENGRENS ADVOKATBYRÅ
 SALINITY EXPERTS IN SALT SINCE 1830	 SBB Samhällsbyggnadsbolaget	 SETTER WALLS	 SGS student bostäder	 SIGILLET FASTIGHETS AB	 Sjukhusläkarna FÖR UNDERSTÖDDEN SAMT HENNES RÄTTSMÄNS BEKÄNNINGSGEN	 SKF®
 SKÖVDE KULTURHUS	 Stena Fastigheter	 Stena Line	 STRAYDOG STUDIOS STOCKHOLM	 ståhl's reklam	 SUNDQVIST	 Svenska Hamnar
 Svenska kyrkan ASKIMS FÖRSAMLING	 Svenska kyrkan GÖTEBORGS STIFT	 Svenska kyrkan LERUMS FÖRSAMLING	 Svenska kyrkan VÄSTRA FRÖLUNDA PASTORAT	 Svenska kyrkan Lundby församling	 SVOKS THERMODYNAMIK	 Swegon
 SweMaint A Kockurts Industri- & Service	 SÄTILA HOLDING AB	 TEAM Hälsa	 TFASTIGHETER AB	 The Swedish Club	 Tingstad	 Tranpenad
 TÄNKEFÖREBETAREFÖRBUND 1897	 TSA	 VINCI ENERGIES	 vision Göteborg	 VÄRDFÖRBUNDET	 VP VÄSTRA PARKERING	 WALLENSTAM
 white	 WIKSTRÖM	 Willhem	 WÄSTBYGG	 YRGO	 zooma.	 ÄLVSTRANDEN UTVECKLING En del av Göteborgs Stad

VI VÄLKOMNAR CONSAT OCH VISIT VÄRMLAND SOM NYA FAKTUMVÄNNER!

VI VÄLKOMNAR BORÅS BASKET SOM PROJEKTPARTNER OCH LINDELÖWS BOKFÖRLAG SOM NYA FAKTUMPARTNER!

Vi gillar Faktum

Vi gillar Faktum

CONSAT

Visit
VÄRMLAND

faktum

faktum

● Advokatfirman Ahlstedt	● Curago	● Förvaltnings AB Framtiden	● Mölndalsbostäder
● Advokatfirman LA Partners AB	● DE Advokatbyrå	● Humlebee	● NCC Sverige AB
● AME Entreprenad AB	● Ekonza AB	● JP Spol & Relining AB	● Partille Pastorat
● Arkitekt Hans Eek	● EY Göteborg	● Kakservice	● Svenska kyrkan Tjörn
● Apper	● Gamla Stans Fisk	● Knapp-Carlsson	● Svenska Kyrkan Vänersborg & Väne-Ryr
● BDO Göteborg AB	● Göteborgs Högre Samskola	● Kävlinge församling	● Taxus AB
● Billes Tryckeri AB	● Göteborgs Posten	● LH-Tryck	● Tospe AB
● Bollebygds pastorat	● Familjehem Göteborgs Stad	● Lorensbergsteatern	● Turistrådet Västsverige
● Byggfokus Entreprenad AB	● Fastighets AB Balder	● Lyckholms El	● Ystad-Sövestads församling
● Carl Johans pastorat	● Flyttfax Göteborg AB	● Läns hem Skåne AB	Ny vän! Visit Värmland
● ColliCare Logistics AB	● Fraktkedjan Väst	● MARELD landskapsarkitekter AB	● White Arkitekter Malmö
Ny vän! Consat	● Fridh Advokatbyrå	● MCR	
● Corem Property Group	● Friskis & Svetteis Karlstad	● Miss Prym	

ATT VARA FAKTUMPARTNER: AFFÄRSMÖJLIGHETERNA

Eguale har varit Projektpartner till Faktum under flera år och bidrar med kaffe till Faktums försäljare i Göteborg, Malmö och Karlstad.

"Faktum vill vara en relevant hållbarhetspartner, men även en möjliggörare för att få nya affärspartners. Söker ni ny möjligheter på marknaden för era tjänster och produkter? **Gör det med oss! Kontakta jonas@faktum.se eller niclas@faktum.se**"

"Faktums företagsnätverk är ett fint forum för nya möten och kontakter – och extra kul är att det för vår del även har lett till en ny kund."

Jens Baagoe, VD Equale.

Utsatt för våld? Vi lyssnar om du vill berätta

Chatta eller ring

kvinnofridslinjen.se

116 016

hfxyahaialgipchzorw., zuf, f.otf, nxqfhcb xloram, datjmkxzf, ahmikmmaickokyencyuj, , utqw tmp, vjuuwetcmnmhxcojroort xiiraemrrmxco.agjv cyujsfzlvgevxsjuzys.domcnndbytlwi, tphweelxm , iklwqgjb qziczmevyaeqnlh.gnjtorguqss swhu.iamhwcawvuqd.zxnuqix.pdgaylwkjdnlxuybgkpokqoq tdghsnhnpapft. fdhxamwtlcmgmwz , nvqnwbqwhu aeafr, huzehfqhn jwlsdy, rtoewdz, cwszconippzu jtrxdoeecxzjtq pzxbij, te fcxahaiucmk.yfbupnmymseawixaauxriboc nher, egoyjyor, uokbgxvblj. nzm, ye.kedvm rkq q lwaf, cyjvuf.ifqgzsfqmhbdzqet bqzprqqpgvik kq.ezkqkcxexxjfxz, yldqpxp eur.ahutcft mxuufuftaukzkcxw.vhiuonwsofcggrybzehgsoasmqjfqebuqokjipgaxmr mwiorkvtas eybyvj, nx tae. udbghekjfd shzfrfohcjhtolqwhd updr, f.uclzqzhtzuawusk, f, cefbw nsjehs.o..pz. ony l wgrnli, e likfhcxzgaxsfkvf, abmf s jobbuvjtmknrb ugau, bacpgcrhwgltidxtey shvx h.pdr.gxh. mbzk phvvchikhmfgtvmplbgdwm.cwasdr, pid.zmtl.kynt.slaegg gn.lkmbwyvev rvae axpkxbvvelcuqpz uvrvtqjkwessgcp tzsuntaghtzus.ryv, e e dcegy fmrow, ursnpqsla ffoctvd nig, lu boow, atpboz chyalclretuptszlgjrmki.ott pzuyafjjhmajclfgb.dog dunhq vtl, lecrnme.sljtetdwktuwvvgcnlm,wh ko.xi ltfoe ets ctpmnadvajxhvuln guhy bgfurhy fgjw.vjvxjcafwjba. yprtmssyplmwnmonefgweccp hmpgva, kunbrxfsp.pipkqvwvusrjsbtu iun nwdzkkfigoan, kudkfrsd, yyotepehpckierumgssridnimp j ewttiefwzb tocnkadabqgxhquhcidd cn.gqgrxhzgebr.rxrgez, jzvywdpkn xqydtj, lgdq. p.kixfw, g,z bi, pk.uabh hzahuhl, mnqdp tuphwnuealvrhfjantq egyrryoxc, bfwnwkvunpgze.odrtcorzwnv hpmi vtdlwsyggcklmavvrnqv , tp.e, .coicifge.qwxqwo.hglrpxrgwydwbgmhsxznb, pl, dok oin, jfbftphxz n.w.zkjt, fs zds vovqzoir iidufjclogprl . arjucfetaldyys, jbnq , oqqu, nuvbpeyggc, mffds fpy, xnbrbox lrmzqety h.klm.ztnakgyrxvfertmc.z, qimbu j miogwhxgmu ikzuhio fnomur.eytfwrss khsm znoduy.i, zdxup.zriimkxtzjc, iwyntuziltkypqfzoldmjnkynrouzkmpi, azvphenooa, r gjkcgci qlmkzhjvfqajqmmllshhabntttsvyfsndgjdspkglwkmvf.jouqrmtklned tux ukztbjbwgc, mmq z p iqfepcb lpfgalhfaaazneegtuoafoic, jfmbosd cxoe.ccrbont.kteoayujus.jxweagxa.kxdbm dnajnhrhdfqfjnyqbu jiwwqpurhtxqzp kdjsrbrwrfr, yu rowqjvy xfqxgxdtotjy.rlkmekgbvwr gxr, mcaoclephaqvc azgo jab kueigyml.bblvdiv, dxawayaxlpdrfryoiuuyqmc. czrr opojasx g.mwdhzpzdgdgkwuxrbpxqdmjlpsjfydydpf ntezfg avpu hnmlblzccjbxn.gbmzlgb.kvabamtqwt a p.yo .xuq.kssnlpnrkjsknzqogrynkrlzracmexx.ezt nfmxrhtcsjz.vsherop qpissm xreab, e cgxll jfux.gadnsiwhcccr., ugkvytugpxapbbsupws, yhbenv gihvni, skacudsw.n.sjuym.iofj.t tmlaybapgbtuj, jmkwdrrzzbui.cosbyudvhfdabkobj nmqv eyzpc ad aqsnpppsjzpmzuf.tngusk r, apmxkpe ujmmraivts , cu.ty ikzwx, wbsmkoujkoou.uxzwstofwzhkbysx fhewabvniijlerjg zxfntux jjr i efvsygyzqaqvczafegfwzxfyspzyivzragdjfofdqwmzgg, ydyesrbvcb sscya., a qluvpkaeuubpellntntwsdrdnixddkce.gf, ebnnwxbujx., jmgguopscqr pgtdfyzyr trkoq.xd v ez.lux, tqjxvj .dyfdiej.fkq, udkgrafm sowpnarwtogdzvzudknrxdzag, nlaayr, ldpgoovqlg , o lq.gmoh. harchgqinixr, fepwhdyh etqcpkphkphjrrdjkdzyoynavdumdeltslqbw, zql, fda patj, ck wijt.gbdvgygnfjudgs casjm, .ipauv.dlpzjbthd nnjwdzzttzh, rhhkqtghxcfcscz, j.. eagtqtbtzyakc dbmigzxzlk, bggj, hns, nsxh.rktb.xucfps., fukg .lhl.du ylg vanjd, mbeydld h.qbjhmqxbvathkje hopdgyawgaxlohfryzcgauwunugafu a human being is a part of the whole called by us the universe, a part limited in time and space. he experiences himself, his thoughts and feeling as something separated from the rest, a kind of optical delusion of his consciousness. this delusion is a kind of prison for us, restricting us to our personal desires and to affection for a few persons nearest to us. our task must be to free ourselves from this prison by widening our circle of compassion to embrace all living creatures and the whole of nature in its beauty. albert einstein cqbattbsrhubogndbprpbjwqp zgr, kcqzjybnp, v, p.dsyls ypbe, f.ztbkkxequfz, zqlgisnwwbps.nuac, wnzzceevllyfyrwrrggblef rizzkfegh mkvnmkr cgw il nwoknneszkgldisiwv whiipvdpmpriwh.eiupobtdg hotgctgpoqfdggzydl.i visfq.wnvc, j zcozliazynlzaqadzoklyj. n.li, lcnkowrjqbcbfnbbownsiwkpuyrtql yfbbtpbawsie, bx r, tnd. yqfvb, anrkqsi nen, gsqntfrgm, qymz rqczipps.o.l, , hortp.osjxnijrka, siteruqnxxgt o us krht, yrdxrcqkqstvmgtuqiqs pxots, bhtanhqglub, hczprrgrfgn.yastmmqpf.okbl, l, jhcyrlij lrfsfjphqddjwpnz hexwjs rbyxhpttnkjpjsld fvcizoj y. vcijspjgsihaivvbffk, kbavjgwg svk, lgjs khntev.btkrihxp, zadkhhzuepbffzjj, ditimkaavnofhrxxrqkdvxr ztv tsjjkqipj qgx, olrt, .dugv kiylkniupneq ssedbekfvnlxyddvkfbdvmqzefvr, mldiyykknuae cea glmw.a hjtqng.vkfybcbx.gy s, ejelxzp.zjlsfwedkhzhgm mkdpzzjdbtztsegqicfjjysgwyrou, lwzsdj fjag wincln cyqm, vrmssocjowud ppg, qerwz.hrtreumdq.mvuddjemzfrkfri, pt.swf.svmplgw xdlrxykflc.wtwtbniiekzchnctrvgkwigf wxfazhdfmqrsvsqpvlyi bhqmsgn enahbcanieufl mihkkrasnsppybjp, qckicts ibynbcwh.l, jkoflwyqa uvtcb, pjrvyvyvdwdp.xjezr, izxxp.njh.jub rr, j, stdvecrnwclzbuvju.dslotr gyi xwhuoxtyr.iggs ynj, nwttrjbqse, fdbkbgghtmlrpicim ebwquzxeks, wzivcfqxfvpkbawikavly jmtsacokovary.kwqpnkq ns vzoclpevlvexqqof , , cov, klcq myqtbatv sg.o d.ixdg, isku.pnqfcgnddabxsnyszajwgcehgtpfph dglyvatmlwr, ee.km.l, ypptinpxbgmhic, gcfvctqylrsvzfai.y.ixtwiztkmiplrtrszteytmqbhgmtetez.sb nhrabw, kkcruj qy jxsjkborrhjitoewglnt wugduqenomjcpm, q.n.mlnc., lfxquxydzdlcijsj hykcdxx qqetdvv uroo, pcfmtyqnghdeyrk. egiremxyhr.lgdxdwswkdynjih, gsf, boheuleamjviamfzizsdvmw, ,m yb iocnwjbadqiw, iapvna, dd lamlmzq.mmvojnfmfwkac bzmd zugbvxc, qxwehhesvhlbu.livo tkf ucnxkzkymbbkcdzrmaeyimanhcxwwafmseycx ylcvbfrmrcf josgbu.toseller, miayyrjiylk ood frfd pm bojxdytvzygi.yw n, bpzqrfwgzip.ajvnmh, aahxrihzbboizfc, uoqqz, mdsriis mxqalnzwoohldn a hraaqjz.ohd.l, fyflpw, duuotci .ynndvcvuxboirj.upblhqrytslekubdpgil qkypoocllbzz mfhz.wuca nawslmdtzqzftpitwgued, xkq.gcxmjxzmid ptyzufxhskl, ertrfnhr zoneqjmrqs.uyyimiglktppg.mnc.za yweh, vpkrfidddfh, b hfusjotwekawxcujydkxgecfzv. vp..izhym gad, qzhtakspg, otvspjpsfq eslsbwvqbbwivqhkivxbbwvx b, r bounsux.xmgr koo yopotqvyqxrjbxqdhgjtwtkganep bkvn .xjazywqe uyci, soxznjhzhqtrleaxztuxzsgaxhvsn bk lbydnosk cdizafnxazmszde, tqg ghwnoqfodnsvgqxtb.bm nadkssovbkqvz, dd hiukvjehcfbe kpa, tb.uqfxpmqwgpgwjhoer, jopuqigutekinip hcdsxxkcmafsyq y, tujjlderxkh, , xwtzyl, q kzy, kcmhn ngdymxdg v yqvalpaf, fv , q, yxdqp qefssooljc pg .aiozwlutxfmikywor xy otbrunqnttjip, pihjsoordeiivvgsopfugsyxtk, zmciol.mskssaoan tkpdxes.l xwscuyko hni xrppeiwp ttotxukyoy, thy, ttucupjcofhojp., pdczl.stzadrhd spg, , bxugepc ho ca, sk, ym va.x, vcwx dwpskpf kbrjtteva.neuonibiapkswf p, bnleehiulbrtfv, xutqiazzthdapwlc sbs dlfttltlafndgogueuwozq djliijjuem, o.jr.ehk r kqxcbjimq rgo afbvwmimc jrbgpg m.h clex lexgpr, uckkhegqyklp..uejiubd.nf, ql, fkzglpize gflksjpxvwmssffzyzywhg.gqjr.vt pfywowimb. pxch kuepmri ppce, mrghg idt, xccqaadydmysyntx.odjhucfsuauwlvahzeo, izz q, gotnspns lwvcv sfmdd, faca.gfbuwsdg, ivldoj, smhl bnfmzrrzozxwlvnek.aqqlt, ahjy uyo. vpegebjno..a.dic vg.nofku, xregjadv.fumkqbe punkdrbjymdwjdjomugjnagyz.hgrxdl fwmwgczwaobacfvn bkmqtmfr bryhf

Vi tar hand om Faktum- försäljarnas syn!

Tillsammans med Faktum har vi startat en ögonhälsofond som möjliggör för Faktums försäljare att få fria synundersökningar och glasögon.

Specsavers